

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

HISTORICKÝ ÚSTAV

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ČERNÍNOVÉ Z CHUDENIC A JEJICH SÍDLA V ZÁPADNÍCH ČECHÁCH V 17.
STOLETÍ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.

Autor práce: Štěpán Končal

Studijní obor: Historie – Španělský jazyk a literatura

Ročník: 4

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne

Štěpán Končal

Tímto bych chtěl v první řadě poděkovat mé rodině za to, s jakou trpělivostí při mně stáli po celou dobu mého studia. Rovněž nesmím zapomenou poděkovat ani přátelům, který mi na blízku vždy, když bylo potřeba. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat doc. PhDr. Josefu Hrdličkovi, Ph.D. za pomoc se vznikem této práce.

Anotace

Tato kvalifikační práce se zabývá rodem Černínů z Chudenic, který až stavovského povstání v roce 1618 nepatřil mezi nijak významnou českou šlechtickou rodinu. Ovšem již zmíněné stavovské povstání a, na něj navazující, bitva na Bílé hoře spolu s konfiskacemi majetku poražených, byly zlomovými body v dějinách Černínského rodu. Díky loajalitě některých zástupců rodu a pobělohorským konfiskacím, které pomohli rozmachu Černínského dómu, se zařadil rod Černínů z Chudenic mezi nejbohatší a nejvlivnější šlechtické rody v pobělohorských Čechách. Tato práce zprvu přibližuje rod jeho stručným vývojem a historií a dále zkoumá síť Černínských sídel a držav během 17. století se zvláštním zaměřením na západní Čechy, odkud rod pochází.

Annotation

The aim of the thesis is to scrutinize the Černín family from Chudenice, which until the estate uprising in 1618 did not belong to any significant Czech noble family. However, the already mentioned estate uprising followed by the battle of White Mountain, together with the confiscations of the property of the defeated, were turning points in the history of the Černín family. The loyalty of some representatives of the family and the confiscations after the battle of White Mountain helped the family in terms of wealth growth. The Černín family from Chudenice became one of the richest and most influential noble families in Bohemia after the battle. This work first introduces the family with its brief development and history. Further on examines the network of Černín family settlements during the 17th century with a particular focus on western Bohemia, where the family originates.

Obsah

1. Úvod	4
2. Počátky a vývoj Černínů z Chudenic	6
3. Heřman Černín z Chudenic	8
4. Humprecht Jan Černín z Chudenic.....	15
5. Heřman Jakub Černín z Chudenic.....	21
6. Závěr	26
7. Bibliografie	34
8. Seznam příloh.....	48
9. Přílohy	64

1. Úvod

Hlavním tématem práce je rod Černínů z Chudenic a jejich majtková držba na přelomu 17. a 18. století. Práce ovšem nezůstává jen u získávání a ztráty černínského majetku v průběhu staletí, snažil jsem se rovněž rod Černínů zařadit do chodu českých dějin.

V první části práce se snažím stručně nastínit vývoj tohoto starobylého šlechtického rodu. Začátek cesty rodu Černínů je společný s historií pánů z Rýzemberka, kteří v budoucnu ponosou jméno podle svého dávného rodového sídla, Švihovští z Rýzemberka. Tyto dva rody totiž vzešli, podle Františka Palackého ze stejného rozrodu, který nesl jméno po prvním společném předkovi Drslavu, drslaviců. Ostatně dílo Františka Palacké *Dějiny národu českého v Čechách i v Moravě* bylo při studiu šlechtických rodů přelomové.

Přestože v 17. století patřil rod Černínů z Chudenic k nejvýznamnějším českým šlechtickým rodům, není v české historiografii jeho historie nijak zvlášť zpracovaná. Mám na mysli především období od vzniku rodu do druhé poloviny 16. století. Pro sestavování a popisování dějin rodu Černínů mi byla nápomocna především díla od Zdeňka Kalisty,¹ dosud nepřekonané genealogicko-topografické dílo Augusta Sedláčka *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, které vycházelo v letech 1882-1927, nebo monografie od Václava Bůžka.²

Od období konce 16. století je výběr z literatury značně bohatší než pro období předcházející. Nacházíme se totiž na dvoře císaře Rudolfa II., jenž byl českými, ale i zahraničními historiky, důkladně zpracován.³ Nejzajímavější a nejdůležitější část černínské historie spadá do období stavovského povstání a jeho důsledků. Tématikou stavovského povstání a dějinami 17. století se v první polovině 20. století zabýval český historik Zdeněk Kalista, jehož díla, k tomuto období, byla v mé práci stěžejní.

V tomto období se rod Černínů rozdělil na větev chudenicickou a, v dějinách úspěšnější, větev nedrahovickou, jejímiž zástupci se v práci věnuji podrobněji.

---

¹ Zdeněk KALISTA, *Cesta po českých hradech a zámcích aneb Mezi tím, co je, a tím, co není*, Praha 1993.

² Václav BŮŽEK, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995.

³ Robert John Weston EVANS, *Rudolf II. a jeho svět. Myšlení a kultura ve střední Evropě 1576-1612*, Praha 1997; Jan Bedřich NOVÁK, *Rudolf II. a jeho pád*, Praha 1935

Ve druhé kapitole se věnuji Heřmanu Černínovi, o kterém by se dalo říci, že to byl nejdůležitější a nejvýznamnější Černín v historii. Byl to právě Heřman, který se dokázal v pobělohorské době zorientovat, chopit se příležitosti a zařadit rod Černínů z Chudenic mezi českou šlechtickou elitu. Heřman díky konfiskacím rebelů obrovským způsobem zvětšil, dosud nijak rozsáhlé, černínské dominium, a dokonce vytvořil i rodinný fideikomis. Dílo Václava Bílka *Dějiny konfiskací* slouží jako základní pomůcka pro zorientování se na poli konfiskací.

V následující kapitole jsem se věnoval dědici Heřmanova odkazu, Humprechtu Janu Černínovi z Chudenic. Důležitou literaturou v případě tohoto šlechtice jsou bezpochyby opět díla Zdeňka Kalisty.⁴ Humprecht Jan stejně jako jeho předchůdce Heřman zastával během svého života několik vysokých funkcí u dvora a hrdě sloužil císaři a jeho zájmům. Humprecht, jakožto příslušník nedrahovické větve rodu, zachránil prastaré sídlo Černínů Chudenice, které bylo značně zadlužené a mělo se stát majetkem jiného rodu. V práci taktéž věnuji nemalou pozornost stavu chudenického panství, k němuž jsem v práci použil inventáře panství Chudenic.

Posledním zástupcem rodu Černínů, kterému věnuji v práci pozornost je syn Humprechta Jana, Heřman Jakub Černín z Chudenic. I tento šlechtic značně rozšířil černínské dominium. Co se týče jeho politické kariéry, tak v ní dosáhl nejvyššího možného postu, nejvyššího purkrabího. Získání takové funkce se do té doby žádnému jeho předchůdci z rodu Černínů nepovedlo. Heřman Jakub se stejně jako jeho otec zasloužil o záchranu jednoho významného panství, které mělo být rovněž prodáno kupci z jiného šlechtického rodu. Tím panstvím byl Švihov a i jeho, stejně jako stav Chudenic, v práci za pomoci inventářů přiblížil. Jeho život a kavalírskou cestu, kterou během svého mládí vykonal, dokonale popisuje ve své knize Zdeněk Hojda a Eva Chodějovská.⁵

---

⁴ Zdeněk KALISTA, *Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic. Zrození barokního kavalíra*, Praha 1932.; Zdeněk KALISTA (ed.), *Korespondence Zuzany Černínové z Harasova a jejím synem Humprechtem Janem Černínem z Chudenic*, Praha 1941.; Zdeněk KALISTA (ed.), *Korespondence císaře Leopolda I. s Humprechtem Janem Černínem z Chudenic I*, Praha 1936.

⁵ Zdeněk HOJDA – Eva CHODĚJOVSKÁ, *Heřman Jakub Černín na cestě za Alpy a Pyreneje I. Kavalírská cesta českého šlechtice do německých zemí, Itálie, Francie, Španělska a Portugalska*, Praha 2014.

V úplném závěru práce je ještě shrnutý vývoj černínských držav během poručnické vlády nad Heřmanovými syny. Jelikož v této době dosáhla černínská majetková držba svého největšího rozsahu.

2. Počátky a vývoj Černínů z Chudenic

Rod Černínů z Chudenic je prastarý český šlechtický rod, pocházející ze západních Čech, podle neprokazatelné tradice poprvé zmíněný na konci 12. století. Až v polovině století čtrnáctého můžeme sledovat jejich rodokmen. V jedenáctém a ve dvanáctém století vznikají na území Čech šlechtická pokolení, neboli, podle terminologie použité již v prvním dílu dějin Františka Palackého, „generatia“. Jedná se o soubor šlechtických rodů, které se hlásí ke společnému předkovi. Příkladem takového rozrodu mohli být na severu Čech Hrabšici, jejichž přímými následovníky byli páni z Rýzmburka, Markvartici v severovýchodních Čechách, z nichž vzniknuvšími rody byly Lamberkové, Vartenberkové nebo Valdštejnové a mnoho dalších. Tyto rozrody dostaly svá jména po prvním doloženém předku. Výjimkou nejsou ani Vítkovici, nesoucí jméno po Vítkovi I. z Prčice. Rozrod Vítkoviců, též pánů z Růže, pocházel z jižních Čech a patřil k jednomu z nejsilnějších rozrodů v Čechách. Oproti tomu území západních Čech patřilo „generatiu“ Drslaviců, pojmenovaném po Drslavovi. A jsou to právě Drslavici, kteří nás budou zajímat.

Do šlechtického pokolení Drslavici zařadil Palacký dva proudy rodové, z nichž z jednoho vzešli pozdější páni z Litic a Potštejna na Plzeňsku a z druhého páni z Rýzmburka a Černínové z Chudenic.⁶ Tyto dva rozrody se liší i vzhledem svých erbů. Zatímco zástupci prvního zmiňovaného proudu, tedy páni z Litic a Potštejna, používali v erbu šikmé pruhy, páni z Rýzmburka a Černínové z Chudenic disponují erbem poloutrojříčí a bývají často označováni za „pravé“ Drslavice.⁷

Jak jsem již zmiňoval, genealogie Drslaviců začíná jistým Drslavem, purkrabím plzeňským. Drslav se poprvé objevuje na listině krále Vladislava I. z roku 1160, svědčící klášteru v Hradišti u Olomouce, naposledy se s ním setkáváme jako s kastelánem plzeňským jako svědek na darovací listině kněžny Helichy z roku 1189.⁸ Pro pány z Litic a Potštejna je důležitý Drslavův syn Oldřich ze Žinkov, se kterým se setkáváme na listinách z let 1177, 1179 a 1188. Jeho sídlo bylo v nedaleko Plzně, v Žinkovech, nad kterými jeho synovec nechal

---

⁶ Z. KALISTA, *Cesta*, s. 411.

⁷ August SEDLÁČEK, *Českomoravská heraldika*, Praha 1925, s. 27-28.

⁸ Z. KALISTA, *Cesta*, s. 412.

vybudovat hrad Potštejn. Zároveň měl Oldřich v držení Litice u Plzně, kde byl rovněž vystavěn hrad. Velmoži sídlící na obou hradech se později přesunuli na východ Čech, kde, v rámci tradice, nechali vystavět hrady nosící stejná jména. Oldřich se měl údajně zúčastnit s císařem Fridrichem I. Barbarosou třetí křížové výpravy, při níž Fridrich zemřel.⁹

V genealogické otázce druhého rodového proudu, který se pyšní erbem poloutrojříčí, představovali klíčové postavy tři bratři, jejichž jména byla Černín, Břetislav a Drslav. Tito tři bratři stojí za vznikem třech nových šlechtických rodů. Zatímco předci těchto bratrů se vyskytují ve spojení s Plzní a okolím, jejich synové a s nimi i celý rozrod Drslaviců expanduje směrem na Šumavu. Na rozdíl od jihočeského rozrodu Vítkovců, jejichž sídla byla honosná a rozlohou nemalá (Jindřichův Hradec, Landštejn, Krumlov), v západních Čechách se setkáváme spíše se sídly skromnějších parametrů (Biřkov, Dolany). Důvodem takového kontrastu byly hlavně přírodní podmínky. Západní Čechy byly neprozkoumané a z velké části tvořeny hustým pralesem, kde bylo nemožné vystavět sídla podobná těm jihočeským. V první polovině 13. století nalézáme Sezimu, syna Drslavova, na Dolanech. A jsou to právě Dolany, které bude za své sídlo používat první ze tří nově vzniklých rodů, pánů z Dolan. Břetislava z Biřkova, předka Břetislavova, bratra Černínova a Drslavova, který stojí na počátku pánů z Rýzemberka, nalézáme na Prešticku.¹⁰ Páni z Rýzemberka, vlastníci například hrad Rýzemberk na Kdyňsku, na konci 13. století nebo na začátku století 14. dostali do držení hrad Švihov, podle kterého odvozovali své jméno. Ve čtrnáctém století vlastnil rod Švihovských z Rýzemberka hrady Švihov, Rabí, Velhartice a spoustu dalších na západě Čech. Taková majetková dispozice řadila Švihovské z Rýzemberka ve 14. století mezi přední české pány.

Nejvýznamnějším z oněch zmiňovaných třech bratrů byl bezesporu Černín. Černín, který je zmíněn v kronice Jarlochově, byl královský komoří účastnící se Přemyslovských bojů o trůn včetně tažení Přemysla Otakara I. v roce 1197 na Prahu. Tento Černín, po kterém nese rod Černínů z Chudenic své jméno, se podle Starých letopisů čtrnáct let nato rozchází s Přemyslem Otakarem I. a byl prý vypuzen ze země. Důvodem jeho pádu může být podle některých historiků, to, že měl za ženu jednu z Přemyslových dcer z prvního manželství s Adletou Duryňskou. Avšak po králově zapuzení jeho první chotě včetně jejich potomků se Černín měl postavit na stranu královny a dopomoci jí k návratu, čímž by zahýbal osudy

---

⁹ Z. KALISTA, *Cesta*, s. 413.

¹⁰ Tamtéž, s. 414.

přemyslovského státu. Nápis „*Czernyn prawy ktoz su nam zbozie wzely Buoh day aby sami vyce mialy*“, pocházející z fresek v chudenickém kostelíku, se snaží obhájit a vysvětlit původní chudobu rodu, pokles do vladyckého stavu a nevelké zboží právě konfliktem Černínovým s králem Přemyslem Otakarem I., při kterém byl majetek rodu konfiskován.¹¹

Za prastaré sídlo, ze kterého vzešel rod Černínů z Chudenic, jsou považovány Chudenice, ležící na Klatovsku v západních Čechách. Od již zmiňovaného sporu komořího Černína z Přemyslem Otakarem I. patřil rod Černínů k pouze lokálně významnější nižší šlechtě, která disponovala nevelkým majetkem pouze v oblasti západních Čech a několika málo državami v Čechách jihozápadních.

V patnáctém století se nám objevuje Drslav (†1466), bratr Černína, Václava a Protivy, který mezi léty 1415-1419 působil jako farář v Chuděnickém kostele.¹² Tento Drslav byl pravděpodobně dvakrát ve stavu manželském. A z těchto dvou manželství vzešli čtyři synové. Jména Drslavových potomků byla Děpolt, Vilém, Jan a Humprecht. Všichni tito bratři původně sídlili na Chuděnickém zámku, na jehož správě se podíleli spolu.¹³ Během patnáctého století se rod štěpí na několik větví. Se vznikem nových větví rodu jsou spojována jména tří bratrů, z výše jmenovaných, žijících na přelomu věku patnáctého a šestnáctého. Prvním z bratrů Vilém (†1510), který založil větev radnickou, vymřela Janem Petrem v roce 1624. Druhý z bratrů Jan (†1505) stál u zrodu větve tasnovické. Jeho syn Vilém koupil Tasnovice na Domažlicku, které se staly sídlem větve tasnovické.¹⁴ Posledním zástupcem tasnovické větve byl Jiří, který, společně se svou smrtí v roce 1669, zapříčinil i zánik této větve. Třetí větev, které dal vzniknout Humprecht (1447-1501), nese jméno po starobylém sídle Černínů, chudenická.

S koncem šestnáctého století se od chudenické větve odštěpí zásluhou Jana (1554-1580) větev nedrahovická. Větev chudenická zaniká smrtí Jana Vojtěcha v roce 1816. Zástupci větve nedrahovické se ukázali jako nejsilnější a nejvýznamnější. Ani v době pobělohorské až do konce 17. století tomu není jinak a všichni představitelé rodu, kteří stojí za mohutným vzestupem Černínského dómu, patřili do rodové větve nedrahovické. Za praotce všech

---

¹¹ Z. KALISTA, *Cesta*, s. 413.

¹² August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého IX*, Praha 1893, s. 31.

¹³ Tamtéž, s. 31.

¹⁴ Tamtéž, s. 32.

v současnosti žijících Černínů je označován Diviš, který držel Chuděnické panství pravděpodobně do své smrti v roce 1548. Diviš měl čtyři syny, Protivu, Drsalava, Humprechta a Jana. O prvních dvou zmiňovaných bratrech toho není příliš známo. Zajímavější je ovšem sledovat zbylé dva bratry, jelikož ti mají následující vývoj celého Černínského rodu nemalý vliv.

Po smrti dvou svých bratrů si Jan s Humprechtem rozdělili majetek rodu. Jan si vzal za svou tvrz Lštění,¹⁵ kterou získal jeho otec Diviš sňatkem s jeho matkou Eliškou z Hrádku, sestrou tamního pána Jana Bohuchvala s Hrádku.¹⁶ Jan se v roce 1562 oženil s Marianou z Říčan. Tímto sňatkem získal Nedrahovice, jež byly odkázány Marianě svým prvním manželem a pánem v Nedrahovicích Petrem Zálužským z Podhoří.¹⁷ A bylo to právě tohle rozdělení majetku mezi bratry, které zapříčinilo vznik další větve rodu. Jan Černín z Chudenic na Nedrahovicích byl zakladatelem tak zvané nedrahovické větve Černínského rodu, která se odštěpila od větve chuděnické. Jan měl s Marianou celkem devět dětí. Z jeho třech dcer je důležité zmínit především Kateřinu Evu Černínovou z Chudenic, jelikož právě ona byla manželkou Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic, který byl popraven během staroměstské exekuce na Staroměstském náměstí. Kateřina Eva byla jeho první ze tří manželek a jejich zasnoubení z roku 1585 bylo zpečetěno svatbou až roku 1588. Spolu se pak usadili v Touškově u Stříbra.¹⁸ Kromě třech dcer měl Jan ještě šest synů, jimiž byli Protiva, Václav, Vilém, Diviš, Humprecht a Heřman. Poslední tři jmenovaní bratři Diviš, Humprecht a Heřman byli zásadními postavami při a po stavovském povstání v letech 1618-1621. Příběhy těchto tří bratrů jsou však naprosto odlišné.

Janův bratr Humprecht zastával za svůj život několik důležitých úřadů. Začátek jeho kariéry byla funkce hejtmana kraje Plzeňského, kde byl doložen roku 1572. Mezi lety 1576-

---

¹⁵ A. SEDLÁČEK, *Hrady IX*, s. 32.

¹⁶ Miroslav BĚLOHLÁVEK, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV*, Praha 1985, s. 200.

¹⁷ Tamtéž, s. 226.

¹⁸ V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 97.

1599 působil, za vlády císaře Rudolfa II. jako hejtman Pražského hradu.¹⁹ V letech 1576-1594 působil jako podkomoří králové (staral se o příjmy z věnných měst),²⁰ ale již v roce 1593 začal vykonávat úřad podkomořího měst královských.²¹ Tento úřad zastával až do své smrti v roce 1601. Humprecht Černín, zvaný zbožný, se projevil jako velice zdatný hospodář a své jmění značně rozšířil. Po rozdělení majetku se svým bratrem Janem, který založil nedrahovickou větev rodu, zůstaly Humprechtovi rodné Chuděnice (tvrz i ves) s poplužním dvorem a ovčínem.²² Dále mu zůstaly pusté vsi Bělíšov, Ohražensko, Kramolín, Slatina a k tomu majetek v městečku Poleni a vsi Poleňce, který koupil od Jindřicha Mladoty z Jilmanic. V roce 1581 koupil ves Bezpravovice od Kanických a brzy nato kupuje statek Úňovský.²³ Dále koupil ves Kámen, Řakom s lesem Doubravou a vsí Pravětice.²⁴ Nejdůležitější koupí, alespoň z hlediska rodové tradice, byla koupě hradu Švihovského. V roce 1548 koupil Švihov Heralt Kafka z Říčan a po jeho smrti jej zdědili jeho synové Zdeněk a Heralt, který bratrovu část hradu později odkoupil. Jelikož se ale topil v dlužích, byl nucen celý hrad prodat. Stalo se tak v roce 1598, kdy Humprecht po koupi Švihova spojuje toto panství s Chudenickým. Paradoxem na tomto případě je, že v 15. století byli Švihovští z Rýzemberka mnohem bohatší než jejich zchudlí příbuzní Černínové a teď právě tomuto rodu prodali své prastaré sídlo.²⁵ Dalším Humprechtovým úspěchem bylo povýšení Chuděnic na městečko s právem na znak a městskými živnostmi obdařena.²⁶

K postavě Humprechta Černína z Chuděnic se pojí i jedna z rodových legend. Na zámku v Chuděnicích se nachází komnata, která sloužila jako pokoj pana Humprechta. Jednoho rána se již starému Humprechtovi zjevil anděl, který mu zvěstoval, že mu zbývají pouze tři dny

---

¹⁹ Václav BŮŽEK, *Nižší šlechta v politickém systému a kultuře předbělohorských Čech*, Praha 1996, s. 68.

²⁰ Tamtéž, s. 93.

²¹ Tamtéž, s. 68.

²² David KLÍMA, *Černínové z Chuděnic a jejich panská sídla, České památky 12*, 2001, s. 18-24, zde s. 19.

²³ A. SEDLÁČEK, *Hrady IX*, s. 32.

²⁴ Stanislava NOVÁKOVÁ, *Příspěvek k dějinám panství Chuděnic*, in: Viktor MALÁT-Martin FROYDA (edd.), *Chuděnice: archeologie, dějiny, současnost*, Praha 1992, s. 17-35, zde s. 17.

²⁵ Z. KALISTA, *Cesta*, s. 419.

²⁶ A. SEDLÁČEK, *Hrady IX*, s. 32.

života. Starý Humprecht, tou dobou ještě při síle, vykonal s celou svou rodinou pouť ke kapli svatého Wolfganga,²⁷ která se nacházela na kopci nad Chuděnicemi a na jejímž místě se dnes nachází rozhledna Bolfánek, kde se zúčastnil mše vedenou Chuděnickým farářem. Třetí den nato opravdu zemřel.²⁸ Na klenutí v této komnatě byl namalovaný anděl jako připomínka této události. I pro tuhle výzdobu se komnatě přezdívá andělská světnice, ale v minulosti jí nikdo neřekl jinak než „světnice starého pána“.²⁹ Vraťme se teď ale k synům Humprechtova bratra Jana, jejichž osudy si teď přiblížíme.

První z nich, Diviš, je postava v české historiografii téměř zavrhaná a není jí věnována nijak zvláštní pozornost. Diviš byl jedním z dvaceti sedmi popravených pánů na Staroměstském náměstí dne 21. června roku 1621. Diviš Černín zdědil otecké Nedrahovice, kde hospodařil. Ve skutečnosti ovšem hospodařila na Nedrahovicích spíše jeho žena Anna rozená rovněž jako Černínová z Chudenic, jejíž otcem byl zástupce tasnovické větve rodu Černínů Martin Černín z Chudenic. Anna se prokázala býti zdatnou hospodářkou a během její pevné vlády na Nedrahovicích zažívaly hospodářský rozkvět a růst.³⁰ Z tohoto působivého renesančního zámku, které z původní tvrze přestavěl pravděpodobně Divišův otec Jan Černín z Chudenic, se bohužel nedochovalo zhora nic. Zámek sice přežil požár v roce 1662, kdy do zámku udeřil blesk. Osudným se mu ale stal požár druhý roku 1795, při kterém zámek i dvůr zcela vyhořely a nebyly již obnoveny. Obvodové zdivo, které požár přežilo, bylo strženo.³¹

---

²⁷ Petr MAŤA, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004, s. 107.

²⁸ A. SEDLÁČEK, *Hrady IX*, s. 27.

²⁹ Tamtéž, s. 27.

³⁰ Zdeněk KALISTA, *Diviš Černín, Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze* 37, 1929, s. 24-55, zde s. 35.

³¹ M. BĚLOHLÁVEK, *Hrady IV*, s. 226.

Diviš Černín z Chudenic byl nejstarším synem zakladatele nedrahovické větve rodu Černínů Jana Černína z Chudenic. Svoji kariéru začal již v mládí, kdy se dostal do skupiny pážat na dvoře císaře Rudolfa II., též takzvaným „edlknobům“.³² U dvora měl Diviš samozřejmě svého patrona, jímž nebyl nikdo jiný než jeho strýc Humprecht, pán na Chuděnicích, který v té době působil jako císařský tajný rada.³³ V této souvislosti se domnívám, že je na místě osvětlit náboženskou situaci Divišovu a Humprechtovu. Jak bylo již zmíněno, jakýmsi mentorem Divišovým byl jeho strýc, působící také jako hejtman Pražského hradu.

V této době se na rudolfinském dvoře formuje ofenzivní katolická skupina, kterou vedl papežský nuncius Spinelli.³⁴ Filippo Spinelli, vyslanec papeže Klementa VIII. na rudolfinský dvůr v roce 1598, byla velice důležitá postava v otázce protireformace v Čechách i na Moravě. Spinelliho zprávy papeži nebyly totiž vždy spolehlivé a pravdivé.³⁵ Využíval také nemoci, která zužovala císaře, a na základě toho se mohl zbavovat jemu nevhodných lidí u dvora. Jednou z jeho obětí se stal i vicekancléř Krištof Želinský, který měl u dvora nemalý vliv a byl zastáncem nekatolíků.³⁶ Kromě Želinského měl papežský nuncius spadeno i na dalšího vysokého představitele dvora Rudolfova. Tím nebyl nikdo jiný než hejtman hradu pražského pan Humprecht Černín z Chudenic. A i v tomto případě byl papežský nuncius úspěšný a v roce 1599 odvolává Humprechta z funkce a nahrazuje jej spolehlivým katolíkem, kterým byl komtur řádu maltézských rytířů Šťastný Mošovský z Moravčina.³⁷ Ve zprávách pražské nunciatury můžeme nalézt pro pana Humprechta i taková označení, jakými jsou například „stůra místokancléřská“ či „nejhorší kalvinista“.³⁸ Byla ale taková označení v případě Humprechta adekvátní? Jak bylo již řečeno, Spinelliho zprávy a výrazy v nich užity, byly často přehnané.

---

³² Z. KALISTA, *Diviš*, s. 27.

³³ D. KLÍMA, *Černínové*, s. 20.

³⁴ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 27.

³⁵ R. J. W. EVANS, *Rudolf*, s. 68.

³⁶ J. B. NOVÁK, *Rudolf*, Praha 1935, s. 26.

³⁷ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 28.

³⁸ Tamtéž, s. 27-28.

Motivem takové expresivity papežského nuncia mohl být fakt, že potřeboval u papeže obhájit odstranění „nespolehlivého katolíka“, kterým podle Spinelliho Humprecht byl.³⁹ Spinelli byl vyslán nástupcem svatého Petra do Českých zemí, aby zde posílil rekatolizační hnutí a podpořil katolické křídlo české šlechty. Spinelli byl zdatným diplomatem, a tak byl pro plnění úkolu, jakým byl tento, velice vhodným. Za jeden z jeho největších úspěchů bylo protlačení, i přes Rudolfovu (Rudolf II.) nedůvěru, mladého Františka z Dietrichštejna na pozici olomouckého biskupa.⁴⁰ Společně se Zdeňkem Vojtěchem Popelem z Lobkovic tvořil Dietrichštejn hlavní oporu katolicismu v dobách pobělohorské rekatolizace.

Vraťme se ale k náboženské otázce pana Humprechta Černína. I tahle mince má totiž dvě strany. Pravděpodobně ani sám Spinelli nevěděl, že rok a půl před jeho zprávou o Humprechtovi sám papež osobně žádá hejtmana hradu pražského, aby se zastal arcibiskupa, někdy také označovaného jako kardinála,⁴¹ Zbyňka Berky z Dubé, který byl potahován před zemský soud království českého.⁴² Ten mohl být, podle katolíků, souzen jen a pouze soudem duchovním. „*Poněvadž víme, že jsi katolík a domníváme se, že s takovou protimyslností nesouhlasíš, napomínáme Tě v Pánu a horlivě vybízíme, abys, pokud na Tobě jest, vynasnažil se odstranění takového nešvaru nedopustil, aby arcibiskup byl tak bezbožně sužován .. pro hojnou odměnu Páně v den odplaty . .*“⁴³ Takovými slovy končí list papežův Humprechtovi. Z tohoto listu je evidentní, že sám papež uznával Humprechta jako katolíka. Ovšem není to jediný důkaz o tom, že Humprecht ke katolicismu inklinoval. Vždyť i již zmiňovaná legenda o smrti Humprechtově připomíná legendy katolické. Povšimnutí si také zaslouží testament Heřmana Černína z Chudenic (synovec Humprechta), kde píše „*.. tak také Protiva, strejc a předeck náš, biskup klatovský a sestra jeho svatá Anna Amabilie, jenž vždycky za rod náš*

---

³⁹ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 31.

⁴⁰ R. EVANS, *Rudolf*, s. 142.

⁴¹ Jiří KROPÁČEK, *Arcibiskupský palác v Praze. S historickým přehledem pražských arcibiskupů*, Kostelní Vydří 2012², s. 72-73.

⁴² Z. KALISTA, *Diviš*, s. 29.

⁴³ Tamtéž.

katolickej při pánu Bohu všemohoucím orodují . .⁴⁴ Není tedy zcela evidentní, jak to s náboženskou otázkou u Humprechta bylo. Abychom ji mohli nahlédnout pod pokličku, je nutno připomenou, že byl Humprecht součástí dvoru císaře Rudolfa II. A právě na tomto dvoře mnozí šlechtici byli katolíky „pod obojí“.⁴⁵ Humprecht si totiž, stejně jako například Kryštof Harant z Polžic a Bezdrůžic,⁴⁶ udržoval styky s katolíky, jako v případě samotného papeže, ale stejným způsobem si držel blízko u těla i řadu mocných a vlivných šlechticů z řad nekatolíků, jakým byl například již zmiňovaný vicekancléř Želinský. Jakožto pro formální katolíky jim byla výhodou uvolněná politická a dvorská kariéra a na stranu druhou se nemuseli, jako nekatoličtí šlechtici, zříci svých vztahů k opozičnímu stavovskému prostředí.⁴⁷ Postupný úpadek těchto katolíků „pod obojí“ začal v Čechách s příchodem Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic na místo nejvyššího českého kancléře roku 1599⁴⁸ a dalšími, jakými byli například defenestrování místodržící Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka a Jaroslav Bořita z Martinic. Na Moravě podobnou funkci převzal olomoucký biskup František z Dietrichštejna, po jehož nástupu začaly útoky proti moravskému zemskému hejtmanovi Karlu staršímu ze Žerotína.⁴⁹

Nedá se s jistotou říci, že by mladý Diviš Černín nebyl do těchto praktik Rudolfových dvořanů zatažen. Avšak v jeho případě by se výklad katolíka „pod obojí“ musel vyložit jinak, než tomu bylo u jeho strýce. Například pražský arcibiskup Martin Medek vystavil Diviši Černínovy osvědčení o vstupu do řádu maltézských rytířů, ve kterém píše „*obzvláštní touhou vzplál po přijetí do svatého řádu rytířů maltézských*“.⁵⁰ Jelikož řád maltézských rytířů patří

---

⁴⁴ Pavel KRÁL, *Mezi životem a smrtí. Testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, s. 549.

⁴⁵ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 31. Zdeněk Kalista takto označuje šlechtice, kteří se balancovali mezi katolicismem a starotrakvismem.

⁴⁶ Kryštof Harant z Polžic a Bezdrůžic byl český šlechtic působící na dvoře císaře Rudolfa II., kde zastával funkce hejtmana Nového Města pražského a císařského rady. Byl jedním z 27 pánů popravených na Staroměstském náměstí během staroměstské exekuce v roce 1621.

⁴⁷ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 31.

⁴⁸ Tamtéž, s. 32.

⁴⁹ R. EVANS, *Rudolf*, s. 93.

⁵⁰ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 28. Pod tímto řádem podnikl Diviš i cestu na Maltu.

mezi řády katolické, dá se z této informace vyvodit, že již v této době Diviš inklinoval ke katolicismu. Ostatně o tom svědčí i zpráva Rosaciova,⁵¹ ve které se můžeme dočíst, že „*Pan Černín, ten ačkoliv býval od mladosti pod obojí, však před tím učiněn byl pod jednou.*“⁵²

Diviš se svou chotí se prokázali jako dobří hospodáři na Nedrahovicích. V roce 1617 tvořil jeho majetek kromě zámku Nedrahovice ještě celá ves Nedrahovice i s poplužním dvorem, vsi Jesenice, Bor, Radeč, Ouklid a části vsí Doudlebiček, Polechovic a Ostrova.⁵³

Důležitou životní etapou byly pro Diviše bezesporu okolnosti stavovského povstání v roce 1618. Abych ale nepředbíhal, nejprve si popíšeme Divišovy politické postoje. Nejzajímavější jsou v tomto ohledu nesporně poslední léta vlády císaře Rudolfa II. Jeho jméno nabralo vážnosti, když během tak zvaného Brudezwistu⁵⁴ nacházíme jeho podpis s pečeti na porovnání Rudolfem II. a Matyášem. Není zcela zřejmé, na které straně Diviš Černín stál, ale samotná účast na tomto aktu mu zajistila jméno v současné šlechtické společnosti.⁵⁵ Každopádně o loajalitě k jedné či druhé straně se hovořit zcela jistě nedá. Zatímco bratrský spor byl v první řadě chápán jako boj politický, o události léta následujícího se to říci zcela jistě nedá. V následujícím bouřlivém roce, během událostí okolo Majestátu, se Diviš postavil na

---

⁵¹ *Ottův slovník naučný XXI.*, Praha 1904, s. 967. Jan Rosacius Hořovský byl kněz pod obojí, zpravující faru liteňskou, který je označován za podněcovatele vzpoury stavovské v roce 1618. Právě on měl totiž dva dny před pražskou defenestrací řeč ke shromážděným stavům v Karlově koleji. Po neúspěchu stavovském byl Hořovský vybrán jako utěšitel do cely, kde čekalo 27 pánů na popravu. Rozhovory s nimi si pečlivě zapsal a následně vydal spisek Koruna neuvadlá mučedníkův Božích českých a vzácných hrabat.

⁵² Jan Rosacius HOŘOVSKÝ, *Koruna neuvadlá mučedníkův Božích českých. Poprava českých pánů na Staroměstském náměstí roku 1621*, Praha 1913, s. 25.

⁵³ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 32.

⁵⁴ Bruderzwist neboli bratrský spor, byl spor mezi císařem Rudolfem II. a jeho bratrem arcivévodou Matyášem Habsburským, který usiloval o Rudolfovo místo císaře. Roku 1608 Matyáš vytáhl s vojskem na Prahu, ale žádné střetnutí na vojenském poli se nekonalo, jelikož došlo k bratrskému vyrovnání, dnes označované jako Libeňský mír.

⁵⁵ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 41.

nestabilní politické půdě raději stranou a záměrně se do žádných přímých zásahů nepouštěl.⁵⁶ Rudolfův Majestát podepsaný císařem roku 1609 představoval jeden z posledních pomyslných hřebíku do rakve, v už tak nábožensky dost napjaté době, ve sporu mezi katolíky a nekatolíky. Majestát za svůj vznik vděčí za svůj vznik především Václavu Budovcovi z Budova, který byl společně s Divišem mezi 27 popravenými pány. Jedním z největších odpůrců myšlenky majestátu byl nejvyšší kancléř Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic,⁵⁷ který stál v čele katolíků v Čechách a který pochopitelně odmítl majestát podepsat.⁵⁸

Aktivněji se Diviš ale zapojuje do událostí v neméně divokém roce 1611. Poprvé se v tomto roce objevuje v únoru jakožto zprostředkovatel strany císařské, aby oznámil šlechticům mezi stavy, že Jeho Milost Císařská (dále jen JMC) Rudolf II. nechal rozpustit pasovské vojsko a po stavech žádá, aby taktéž rozpustili svoji hotovost.⁵⁹ To ale není v tomto roce naposled, kdy vstupuje Diviš Černín do dění. V dubnu téhož roku Diviš zasedá mezi komisaři „od pánů stavů podobojí nařízenými“, kterými byli například Theobald Švihovský, Karel z Vartenberka, Jáchym Ondřej Šlik nebo Fridrich z Bílé. Před tuto komisi byl předvolán Vilém Slavata, aby se zodpovídal k jeho účasti na vpádu pasovském.⁶⁰ Ze jmen členů komise je zcela evidentní, jaké straně byl v této době nakloněný.

Již v roce 1610 nejspíš Černín tušil, že se vláda Rudolfa II. chýlí ke konci, a tak císaře požádal, aby mu náhradou za nevyplacený dvorský plat povolil stálý roční důchod ve výši 600 tolarů. Rudolf II. nakonec o rok později vyhověl Divišovu přání a souhlasil s Divišovou rentou.⁶¹ Ovšem tahle záležitost neproběhla bez komplikací. Po abdikaci Rudolfově roku 1611 a po výměně českého krále se vlády ujímá Rudolfův bratr Matyáš. A byl to právě Matyáš, který ještě před vyřízením všech záležitostí spojených s bratrovou abdikací, nařídil komoře české, aby žádné Rudolfem udělené milosrdné dary neproplácela.⁶² Diviš se ale nevzdal a ze sporu s českou kanceláří, která se snažila ušetřit ungeltské peníze, nakonec vyšel jako vítěz. Svou vytouženou, a nebál bych se říct vybojovanou, pensi nakonec o tři roky později potvrdila

---

⁵⁶ Z. Kalista, *Mládí*, s. 41.

⁵⁷ J. B. NOVÁK, *Rudolf*, s. 117.

⁵⁸ R. EVANS, *Rudolf*, s. 341.

⁵⁹ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 41.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 40.

⁶² Z. KALISTA, *Mládí*, s. 46.

listinou sama JCM Matyáš, kde se píše „*tak také, kteréž nám k milostivému zalíbení nyní ode tří let činí a že se nám ještě dále hoditi může*“.⁶³ Od téhož roku, tedy od roku 1614, zastával post hejtmána Pražského hradu.⁶⁴ Ani tento akt se nezůstal bez odezvy. Po výměně panovníků se totiž Diviš častěji upínal na stranu stavů, což mělo za následek oslabení, či dokonce ztrátu důvěry u katolíků. Někteří, jako byl například arcibiskup pražský Jan Lohelius, si stěžovali biskupu Khkeslovi, že úřad hejtmána Pražského hradu byl vždy, s výjimkou pana Kaplíře, který byl ale jakožto evangelík po zákroku Loheliova předchůdce Berky úřadu zproštěn, svěřován do rukou katolíka, jelikož hejtman hradu Pražského se často schází a konfrontuje s hradním duchovenstvem.⁶⁵ Diviš Černín nakonec nátlak katolické strany ustál a funkci udržel, ale dost pravděpodobně ho přiměl v následujících letech k příklonu na stranu katolíků. Po smrti Matyášově byl Diviš přítomen na sněmu, který takřka jednohlasně Ferdinanda II. za nového krále Českého přijal.⁶⁶ I na této skutečnosti je patrné, které straně byl v červnu roku 1617 nakloněn.

Osudným rokem se stal pro Diviše rok 1618. Konkrétně události, které se sebehly dne 23. května na Pražském Hradě. Právě v tento den se dav vzbouřených stavů valil do paláce. Když to pan Černín zpozoroval, tázal se nejvyššího purkrabího, kterým byl Adam ze Štemberka, zdali má stavy vpustit nebo ne. Adam ze Štemberka odpověděl hejtmanovi, ať prý jejich přátelé do hradu pustí.⁶⁷ Inu Černín uposlechl rozkazu a stavy vpustil do hradu. Vůdce stavů hrabě Matyáš z Thurnu prý Adamovi ze Štemberka řekl: „*Stavové vědí o tom dobře, že on netoliko jejich purkrabím, ale také otcem jest, a že by nevinšovali sobě lepšího purkrabího, dokud živi, míti, kdyby se jen nedal spravovati některým radám zlým a neposlouchal jich*“.⁶⁸ Co se sebehlo dál není nutno připomínat. Po defenestraci svěřují stavové i nadále Pražský hrad do rukou pana Diviše Černína. V červnu téhož roku direktorium vystavuje dekret, který stanovuje,

---

⁶³ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 42.

⁶⁴ D. KLÍMA, *Černínové*, s. 20.

⁶⁵ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 45.

⁶⁶ František TISCHER, *Heřman hrabě Černín z Chudenic. Obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903, s. 59.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Karel TIEFTRUNK (ed.), *Pavla Skály ze Zhoře Historie Česká II. Od r. 1602 do r. 1623*, Praha 1866, s. 131.

že všichni Jezuité jsou vyhoštěni z Čech. Adam ze Štemberka spolu s bratry Divišem a Heřmanem Černínem se snažili toto nařízení direktoria zvrátit, avšak marně.⁶⁹ Diviš Černín se stále snaží držet se na straně umírněných katolíků. Dalo by se říct, že v této době funguje jako prostředník mezi evangelíky a katolíky. V postdefenestrační době byla atmosféra v Čechách velice napjatá a panující situace velice nestabilní. Toho si byl jistě vědom i pan Diviš. Zlom v událostech nastal po srpnovém sjezdu stavů, kde byl zavržen Ferdinanda II., coby český král. V tu chvíli bylo jasné, že právě nastala chvíle, při které si každý musí definitivně vybrat stranu. Srpnové události vyvolaly emigrační vlnu i v řadách šlechtických. Z Prahy se do bezpečí uchýlili například páni jako Adam ze Štemberka, Jaroslav Bořita z Martinic, Vilém Slavata, a dokonce i Divišův mladší bratr Heřman.⁷⁰

Na rozdíl od svého bratra Diviš nakonec skládá slib věrnosti straně stavovské, jejímž „vítězstvím“ si je pravděpodobně jist. Jako možný důkaz tohoto tvrzení může posloužit i fakt, že v roce 1620 kupuje jeho manželka Anna vsi Hojšín (někdy také Hošina) a Příčovy Luhy.⁷¹ V obou případech šlo totiž o statky, které direktorium zkonfiskovalo katolickým duchovním institucím.⁷² Za vlády stavy dosazeného českého krále Fridricha Falckého v roce 1619 přišel Diviš o pozici hejtmana hradu Pražského, jelikož na přání stavovské byla tato pozice přána evangelíkům.⁷³ Náhradou za hejtmanství mu bylo jmenování do funkce královského hofmistra.⁷⁴ Tím se ocitl definitivně na straně nových pánů země. Tento postoj pana Diviše Černína s sebou nesl ale i následky v rámci rodiny Černínské. Po přísaze Bedřichu Falckému stanul Diviš na opačné straně než jeho mladší bratr Heřman, který plně podporoval sesazeného krále. Rázem se z bratrů a synů pana Jana Černína stávají sokové a nepřátelé. V tuto chvíli bylo již zcela jasné, že, nehlédě na výsledek konfliktu bude jeden tvrdě potrestán a druhý se sveze

---

⁶⁹ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 49.

⁷⁰ Tamtéž, s. 51.

⁷¹ Tamtéž, s. 53.

⁷² Z. KALISTA, *Mládí*, s. 62.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ F. TISCHER, *Heřman*, s. 59.

na vlně úspěchu.⁷⁵ V roce 1620 se Heřman ocitá opět v Čechách, tentokrát v armádě vévody Maxmiliána Bavorského. Po úspěšném obléhání Písku píše Heřman zprávu nejvyššímu kancléři Zdeňkovi Vojtěchovi Popelovi z Lobkovic: *„Táhneme dále, všemohoucí Bůh rač nám propůjčit svoji milost, abychom rebely potrestali. Pokud se mne dotýče, chci radou i zprostředkováním svým až do poslední krůpěje své krve býti nápomocen ve službách Jeho Cís. Milosti při Jeho Výsosti (Maxmiliánu Bavorském) ... a budu hledět, pokud vůbec bude v mých silách, raditi k dobrým prostředkům i také známé obyvatele v Čechách psanými a radou napominání, jak jsem jich ostatně před svým odjezdem i nyní z Plzně, Budějovic, Čáslavě i z Prahy mnoho...povzbudil, ... kteříž jen na příchod a příležitost čekají...“*⁷⁶ V Čechách tou dobou bylo ale i spoustu takových, kteří si nebyli jisti budoucností, váhali a zvažovali, zdali nebude vhodnější změnit stranu. Mezi takovými váhavými, byl i třetí z bratrů Černínů, Humprecht.

Humprecht se, během stavovského povstání, stal členem direktoria za rytířský stav. Ovšem do dění se nijak zvlášť výrazně nezapojoval a stál spíše v ústraní.⁷⁷ Byla to snad celoživotní důvěra ve svého mladšího bratra Heřmana, která sehrála roli v rozhodnutí Humprechtově, když ještě před bitvou na Bílé hoře abdikuje na své místo v direktoriu a prostřednictvím Adama mladšího z Valdštejna požádal o pardon u saského kurfiřta. Jeho přání bylo ještě jednou opakováno ústy jeho pana bratra Heřmana.⁷⁸ Onen pardon byl Humprechtovi udělen a když v roce 1622 prokázal před komisí svou neúčast na povstání, byl zproštěn všech

---

⁷⁵ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 63.

⁷⁶ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 54. „...wir sehen weiter Gott der allmächtige wolle seine göttliche Gnad verleihen, das Rebelle zu strafen. Ich meinestheils will alles mit ratt und bott bis auf mein letztes Blutropfen in Ihr May diensten bey Ihr Durchlaucht verhüfflich sein und gebrauchen lassen und in viell sachen guette mittel vorschlagen an meiner Person nichts überwinden lassen, auch die bekannte einwohner in Böhmem durch Schreiben und ratt ermanen dero ich allbereit vor meinem Abreisen auch itzt von Pilsen, Zweis, Czaslau und zu Prag viel dahin bewegt, corespondens hab, die allein auf die Ankunfft und gelegenheit erwarten...“

⁷⁷ Tamtéž., s. 55.

⁷⁸ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 65.

obvinění.⁷⁹ Osud jeho bratra Diviše se ale po bělohorské bitvě začal vyvíjet zcela opačným směrem.

Po příjezdu Maxmiliána Bavorského do Prahy v prosinci roku 1620 vrátil Divišovi jeho starý úřad hejtmána hradu Pražského.⁸⁰ Ani sám císař zprvu neviděl v osobě Diviše Černína rebela, takže se na první pohled mohlo zdát, že tomu i tak nadále zůstane. Zvrat ale nastal z počátku roku 1621, kdy se ocitl na listině osob, které mají být zatčeni. V seznamu osob figurovalo i jméno Humprechta, který ale nakonec byl pouze hlídán ve svém domě. Diviš byl uvězněn v Bílé věži.⁸¹ Obvinění proti němu spočívala hlavně na vpuštění stavů dne 23. května roku 1618 do paláce Pražského hradu. Paradoxem této situace je i fakt, že nejvyšší purkrabí Adam ze Šternberka, který ostatně vydal rozkaz o vpuštění stavů do paláce, vyvázl zcela bez postihu. Dost podstatnou roli na tom pravděpodobně sehrál Šternberkův zeť, kterým byl Jaroslav Bořita z Martinic, jeden z nejvěrnějších císařských služebníků.⁸²

Případ Diviše Černína vyvolává ovšem řadu otázek. Jedna ze zvláštností může být i ta, že Divišův bratr Heřman, císaři vždy loajální služebník, nezmohl v případě svého nejstaršího bratra zhola nic, přestože díky jeho přímluvě byl další z bratrů Humprecht zcela omilostněn. Je zřejmě nadmíru jasné, že persona Diviše Černína má mnohem hlubší význam než pouhé potrestání stavovských rebelů.⁸³ Po vynesení rozsudků nad obviněnými rebely se ocitl Diviš mezi těmi, kteří budou na Staroměstském náměstí exekurovaní. Diviš nesl tento rozsudek velice ztěžka a snažil se, obepisováním svých přátel, svůj osud zvrátit. U císaře Ferdinanda II. se za Diviše přimlouval například i Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic nebo dokonce i jeho protivník z dob minulých pražský arcibiskup Jan Lohelius.⁸⁴ Žádání o zmírnění trestu bylo ze všech stran neúspěšné. Lze se tedy domnívat, že se Diviš Černín, jakožto jediný popravený katolík, stal

---

⁷⁹ Tomáš Václav BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I.*, Praha 1882, s. 66.

⁸⁰ Josef PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, Praha 1985, s. 251.

⁸¹ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 66.

⁸² J. PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 252.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 67.

obětí procesu proto, aby celá exekuce nevyvolávala dojem náboženské perzekuce.⁸⁵ Ze zápisu Jana Rosacia Hořovského víme, že Černín shledával jeho popravu zcela nespravedlivou a odvolával se na Pána Boha, proč má zemřít za vykonání rozkazu a Adam ze Šternberka zůstal nepotrestaný.⁸⁶ Modlil se pan Diviš až do chvíle, kdy byl vyvolán jako osmý odsouzený na strašlivé divadlo staroměstské.⁸⁷ Do poslední chvíle Diviš doufal v zázrak Boží v podobě udělené milosti.⁸⁸ Ta však nepřišla a Diviš byl katem Mydlářem 21. června roku 1621 na Staroměstském náměstí sťat.

---

⁸⁵ J. PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 253.

⁸⁶ J. R. HOŘOVSKÝ, *Koruna*, s. 25.

⁸⁷ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 69.

⁸⁸ J. PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 253.

3. Heřman Černín z Chudenic

Připomněli jsme si stručně vznik, vývoj a historii šlechtického rodu Černínů z Chudenic. Od dávného společného předka drslaviců Drslava neboli onoho prvního Černína. Komořího Černína, který patřil k nejbližším přátelům Přemysla Otakara II.,⁸⁹ v jehož službách roku 1197 táhl proti svému bratru ku Praze,⁹⁰ až po dobu stavovského povstání zakončeného onou neblaze známou staroměstskou exekucí roku 1621.

V předchozím povídání jsme se dotkli osudů třech bratrů a synů Jana Černína z Chudenic. Řeč je o Humpechtovi, členovi direktoria, který byl zcela omilostněn, popravenému Divišovi a jejich nejmladšímu sourozenci Heřmanovi. A byl to právě Heřman, který se především díky své bezmezné loajalitě k císaři a pobělohorským událostem zasloužil o zařazení rodiny Černínské mezi nejmocnější, nejbohatší a nejvlivnější českou „starobyloú“ šlechtu.

Den 24. červenec roku 1576 můžeme označit jako den zrození nejslavnějšího představitele černínské rodiny.⁹¹ Tento den se na zámku v Nedrahovicích narodil Heřman Černín z Chudenic. Nelze říci, že bylo dětství pana Heřmana bezproblémové. Heřman osiřel v nízkém věku a jakožto nejmladší z bratrů se mu nedostalo spravedlivého dělení majetku po smrti jeho rodičů.⁹² Ovšem majetek nebylo to jediné, co po smrti rodičů mladý Heřman postrádal. Chyběla mu rovněž příležitost získat kvalitní vzdělání, po kterém prahl.⁹³ Mladý Heřman si ve svém kšaftu rovněž stěžoval, že v době jeho krátké absence v Čechách využilo jeho příbuzenstvo nepřítomnost mladého šlechtice a jeho majetek si rozebrali mezi sebou.⁹⁴

---

⁸⁹ František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě. Dílu 1. částka 2. Od r. 1125 do 1253*, Praha 1928, s. 81.

⁹⁰ Václav NOVOTNÝ, *České dějiny. Dílu 1. část 2. Od Břetislava I. do Přemysla I.*, Praha 1913, s. 1153.

⁹¹ V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 97.

⁹² F. TISCHER, *Heřman*, s. 8.

⁹³ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 32.

⁹⁴ F. TISCHER, *Heřman*, s. 8.

Tou Heřmanovou absencí je myšlena jeho cesta do Itálie, kde vstoupil do služeb vévody Vespaziana Gonzagy, který mu dopřál řádnému vzdělání.⁹⁵ Poté začal kariéru jako voják. Během své vojenské kariéry, započatou v pouhých šestnácti letech, se účastnil bojů v Nizozemí, ve Francii nebo v Uhrách proti Turkům.⁹⁶ V roce 1598 se spřátelil s panem Kryštofem Harantem z Polžic a Bezdruzic, který se oženil s Černínovou sestrou Evou Kateřinou Černínovou z Chudenic. Oba pánové se stali společníky na cestě do Svaté země.⁹⁷ Po návratu z Jeruzaléma, kde byl pasován na rytíře Božího Hrobu,⁹⁸ vstupuje Heřman na dvůr Rudolfa II. jako nevyšší komoří nad stříbrem a později jako stolník.⁹⁹ Ve dvorské hierarchii Černín stoupal a v roce 1606, mimo jeho první sňatek s Marií Annou Čáslavou ze Svárova, se stal Heřman komořím Rudolfa II. a nejvyšším lovčím.¹⁰⁰ O dva roky později se dostalo Heřmanovi Černínovi pocty v podobě přijetí do stavu panského.¹⁰¹ Od roku 1613 po dobu deseti let zastával také funkci hejtmana Starého Města pražského.¹⁰² V roce 1616 se stal komorníkem arciknížete Ferdinanda II.¹⁰³ Tentýž rok se mu naskytlá zajímavá příležitost. Byl totiž součástí buďto stopadesátičlenné¹⁰⁴ nebo čtyřsetčlenné¹⁰⁵ posádky, která nesla tureckému sultánovi poselství od císaře Matyáše. Mise dopadla úspěšně a Heřman se po roce a půl strávených na sultánově dvoře vrací do Prahy, kde bude po dobře odvedené práci odměněn. Na rozdíl od

---

⁹⁵ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 32.

⁹⁶ Milena HAJNÁ, *Dvě diplomatické mise Heřmana Černína z Chudenic a turecký stan*, in: Petr PAVELEC – Martin GAŽI – Milena HAJNÁ (edd.), *Ve znamení Merkura. Šlechta v českých zemích v evropské diplomacii*, České Budějovice 2020, s. 256-281, zde s. 265.

⁹⁷ V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 33.

⁹⁸ F. TISCHER, *Heřman*, s. 188.

⁹⁹ V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 97.

¹⁰⁰ F. TISCHER, *Heřman*, s. 188.

¹⁰¹ Z. KALISTA, *Diviš*, s. 39.

¹⁰² V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 103.

¹⁰³ M. HAJNÁ, *Dvě diplomatické mise*, s. 256.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 103.

svých dvou starších bratrů, Diviše a Humprechta, byl Heřman po celou dobu svého života u dvora vždy věrný a oddaný služebník dómu habsburskému. Jak bylo již řečeno, během stavovského povstání byl Heřman nucen opustit Čechy, do kterých se vrací, jakožto přímí účastník bitvy bělohorské.¹⁰⁶ To, co musel Heřman zažívat během staroměstské exekuce, nelze dle mého názoru slovy vyjádřit, jelikož Heřman tou dobou zastával post císařského hejtmána, a proto dohlížel na celé exekuční představení. Nelehké to pro Heřmana, jako i pro spoustu dalších zúčastněných, bylo hlavně z důvodu, že mezi obviněnými figuroval jeho vlastní bratr Diviš Černín. Heřman celé té hrůze přihlížel až do té chvíle, kdy byl vyvolán jeho bratr. V ten moment se Heřman zvedl a opustil hlediště.¹⁰⁷

Období po stavovském povstání ale nabízí spoustu příležitostí pro císařovy věrné služebníky. Heřman, jakožto prozíravý a ambiciózní člověk, se dokázal příležitosti chopit a zařadil rod Černínů z Chudenic mezi ty rody, které z pobělohorských konfiskací profitovali nejvýce.¹⁰⁸ Do roku 1622 vlastnil Heřman pouze panství Žleby, které zakoupil za 120 000 kop míšeňských. Roku 1615 od nejvyššího správce Hor Kutných Václava Chotouchovského z Nobovid, který se účastnil straně povstalců stavovské rebelie, při níž roku 1618 umírá.¹⁰⁹ V první vlně pobělohorských konfiskací kupuje Heřman roku 1622 statky Petrohrad (Petršpurk), Soseň a Pšovky.¹¹⁰ Všechny tyto statky, za které zaplatil Heřman celkem 76 000 zlatých rýnských, byly zabaveny Jaroslavu Lištejnskému z Kolovrat. Černín nemusel ale kupní cenu zaplatit celou, poněvadž mu bylo císařskou rezolucí prominuto 17 500 zlatých.¹¹¹ Téhož roku kupuje Černín ještě konfiskát Jiřího Chotka z Chockova, který se rovněž účastnil vzpoury, při které zemřel, a to sice statek Žihle. Statek byl tvořen tvrzí s městečkem a poplužnými dvory. Jiří Chotek z Chockova koupil tento statek roku 1600 od Mikuláše Libštejnského z Kolovrat za 53 500 kop míš. Cena pro Heřmana byla o 5 500 kop. míš. levnější a ještě mu, jako

---

¹⁰⁶ V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 101, 104.

¹⁰⁷ J. PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 16.

¹⁰⁸ Jaroslav ČECHURA, *Černínové versus Kysibelští*, Praha 2003, s. 15.

¹⁰⁹ T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 210.

¹¹⁰ Karel TRÍSKA, *Vývoj Černínské ústřední správy*, Sborník archivních prací 18, 1968, č.2, s. 363-376, zde s. 363.

¹¹¹ T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 285.

v předchozím případě, byla prominuta částka 15 000 kop. míš.¹¹² Statky Kysíbl, Andělská Horu, Bochov a Čenov, zabavené Linhartu Colonovi z Felzu, koupil za sumu odhadní necelých 98 000 kop míš. hejtman Starého Města Černín a na srážku tržeb ceny postoupil císaři své žlebské panství, které roku 1615 koupil, a které koupili od komory české roku 1622 páni z Magni za cenu 116 666 zl. rýn.¹¹³ Od pánu z Magni byl statek odkoupen roku 1629 Janem Rudolfem Trčkou, po jehož smrti v roce 1639 byl statek znovu konfiskován.¹¹⁴

Rok 1623 přinesl Heřmanovi povýšení na říšského barona. Tento titul si zasloužil především za svou věrnost císaři, které si byla JCM vědoma.¹¹⁵ Ve stejný rok koupil statek Krty, který byl rovněž konfiskátem. Statek byl zabaven Jindřichu Štampachovi ze Štampachu a za sumu 9146 kop. míš. Heřmanovi prodán.¹¹⁶ Po smrti své ženy Heřman nezůstal dlouho sám a roku 1625 vstupuje do svazku manželského spolu s vdovou po jeho příteli Kryštofu Harantovi z Polžic a Bezdržic Annou Salomenou Hradištskou z Hořovic, pocházející z váženého šlechtického rodu, který rovněž disponoval značným jměním.¹¹⁷ Tentýž rok vstoupil na rok do služby k panu Albrechtovi z Valdštejna jakožto generální zásobovatel jeho armády. Tuto funkci vykonával Heřman Černín pouhý rok.¹¹⁸ Ve své věrnosti k císaři Heřman nikdy nepolevil, a tak mu i jeho bratru Humprechtovi, císař Ferdinand II. uděluje roku 1627 titul hraběcí.¹¹⁹ Během let následujících zastával hrabě Heřman pozici hejtmana kraje Litoměřického a následně kraje Žateckého. Spolu se svou druhou manželkou Annou Salomenou koupil Heřman roku 1628 od Jana Viléma Bohuše z Otěšic statek a tvrz Přehořov, která přestala sloužit jako panské sídlo a zpusťla. Statek pak připojil Černín k panství petrohradskému.¹²⁰ V témže roce koupil Heřman

---

¹¹² T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 208.

¹¹³ Tamtéž, s. 100.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 210.

¹¹⁵ F. TISCHER, *Heřman*, s. 54. Titul mu byl potvrzen až v roce 1629.

¹¹⁶ T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 620.

¹¹⁷ F. TISCHER, *Heřman*, s. 68.

¹¹⁸ K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 363.

¹¹⁹ V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 105.

¹²⁰ Rudolf ANDĚL, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III*, Praha 1984, s. 393.

také statek Sedčice.¹²¹ Statek odkoupil za sumu 41 000 kop míšenských od Kateřiny Kaplířové ze Sulevic, která z náboženských důvodů prodala všechn svůj majetek a odešla ze země. Sedčice byly během bojů třicetileté války zničeny a s nimi dost pravděpodobně i tvrz.¹²² Maxmilián Krakovský z Kolovrat, který obdržel kvůli účasti ve stavovském povstání pokutu 6 000 kop míš., byl nucen prodat hraběti Černínovi statek Milčeves, který Heřman v následujících letech připojí k panství Krásný Dvůr.¹²³ V roce 1630 koupil Heřman statek Vroutek, který byl konfiskát po Oldřichu Hrobčickém z Hrobčic. Jako manské zboží byl Vroutek prodán Heřmanovi za cenu 30 000 zlatých rýnských. Zajímavostí je, že o rok později vtrhl během saského vpádu do statku Vroutek Bohuslav Starší Hrobčický rytíř z Hrobčic. Hrobčický se statku ujal a vyšumoval.¹²⁴

Po pádu frýdlantského vévody Albrechta z Valdštejna uplatnil nárok své druhé manželky Anny Salomeny na doplatek kupní ceny za statek Pecku, který byla donucena v roce 1622 frýdlantskému vévodovy přenechat.¹²⁵ Heřman se dohodl s českou komorou a za cenu 73 000 kop. míš. byl takto získán statek Neydek, který získal Albrecht z Valdštejna od synů bratra Linharta Colony z Felzu Fridrichovi z Felzu. Bratři Jan Jiří, Vilém a Volf Linhart byli v roce 1633 obviněni, že během vpádu saského roku 1631 působili ve švédském vojsku. Pro tato obvinění museli bratři panství Neydek podstoupit právě Valdštejnovi.¹²⁶ Zvláštním případem byl statek Kamejk (Kamýk). Poslední vlastník hradu z rodu Kamejckých byl Jan Jiří, který po Bílé Hoře opustil české země, a proto prodal Černínovi hrad a tvrz v roce 1628 za 29 000 kop míš. Při vpádu saském v roce 1631 se ale vrátil a spolu se saským vojskem na ústupu se na Kamejk vrátil, vyplenil ho a kořist si odvezl.¹²⁷ V roce 1634 při kommissi confiscationis Frýdlantské byl odsouzen všemu jmění a rovněž propadl zbytek sumy trhové za statek Kamejcký 19 000 kop míš., kterou Heřman Černín nechtěl zaplatit, jelikož mu ze statku

---

¹²¹ K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 363.

¹²² R. ANDĚL, *Hrady*, s. 416.

¹²³ Tamtéž, s. 310.

¹²⁴ T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 189.

¹²⁵ K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 363.

¹²⁶ T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 97.

¹²⁷ R. ANDĚL, *Hrady*, s. 192.

Kamejcký odnesl na 300 sudů vína a 4000 korců obilí.¹²⁸

Z předchozích dvou manželství nevezšel ani jeden Heřmanův potomek. Jeho touha nějakého zplodit ho přivedla roku 1633 do třetího svazku manželského se Sylvii Kateřinou, dcerou Štěpána z Caretto, markrabě ze Savonny a hraběte z Millesimo.¹²⁹ Hraběnka Sylvie nejenže byla mladá, energická a temperamentní hraběnka s italskou krví v žilách, ale zanedlouho po svatbě se ocitla v roli, kterou by jen tak nikdo u sedmadvacetileté šlechtičny nečekal. Sylvie se stala typickým příkladem barokní statkářky. Do této úlohy byla pasována hlavně kvůli časté absenci jejího chotě.¹³⁰ Sylvie zastávala tuto úlohu bravurně. Přestože byla ve své práci precizní, v některých případech se prý před ní strachem třáslí poddaní i vrchnostenská úředníci,¹³¹ snažila se s poddanými vždy vycházet v dobrém, o čemž svědčí například její dopisy svému manželovi. Ostatně v těchto dopisech není jediným předmětem zkoumání zpráva o jednotlivých panstvích, ale neméně zajímavé je si všimnout například oslovení. Přestože věkový rozdíl mezi Heřmanem a Sylvii byl třicet let, jejich vztah byl šťastný a láskyplný. Jelikož oslovení jako „Sylvička“, „Můj nejmilejší pane, pane Sulimánku!“, „Pane Heřmánku!“, či snad „Mý nejmilejší serce!“ Podobně znějících oslovení z obou stran lze v korespondenci nelézt mnoho.¹³²

Z této korespondence lze koneckonců odhalit i důležitost některých panství. Například panství Kysíbl bylo často předmětem jejich konverzace. Kysíbl se nachází na Karlovarsku, kam hraběnka Sylvie často dojížděla, aby zde užívala světoznámě léčivé prameny. V roce 1638, kdy se na Kysíbli zdržovala, píše svému manželovi toto: „*Na Kysibli sem vostala až do pátku, přijímala jsem tam vod zdejšího doktora, neb sem nemohla sem jeti. V neděli sem zde začala vodu pít, přece mi drobet lépe po ni; než ten zdejší apatykář mě těší, že předně pán Bůh a ta zdejší lázně mi pomůže. Těším se z toho, že tam račte vesel bejti, jen se neračte vopljjet, sice*

---

¹²⁸ T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 227.

¹²⁹ F. TISCHER, *Heřman*, s. 100.

¹³⁰ J. ČECHURA, *Černínové*, s. 17.

¹³¹ R. ANDĚL, *Hrady*, s. 219.

¹³² J. ČECHURA, *Černínové*, s. 17.

račte dělat, co vašnosti je k libosti. ¹³³ V roce 1631 během saského vpádu do Čech bylo panství kysibelské značně poškozeno. Nebylo to však naposled, kdy se boje spojené s probíhající třicetiletou válkou odrazilo i na panství Kysiblí. ¹³⁴ Lze tak soudit z dalšího Sylviina dopisu poslaného Heřmanovi, ve kterém píše: „...*V Kysibli sedlákům se dobře škoda stala, pobrali jim nebohejm lidem, co kdo v domě měl vod vobilí, něco dobytku...piva, vína se ty dny dobře vodbejvaly, než nejčky, když ten lid vodtáh, budú pomalu pít. Pokrývač pilně kryje, s neděle se bohda počne zase ve všech dvořích dělat. Co ten marš byl, museli zahálet. Jiný hospodářství ještě mírně stojí...*“ ¹³⁵

V roce 1638 propukla v Kysibeli první, patnáct let trvající, rebelie proti Černínům. Zprvu se může z dopisů zdát, že se odehrávající rebelie nijak zvlášť výrazně nepodepsala na konverzaci Sylvie s „Turečkem“, jak se Heřmanovi přezdívalo. ¹³⁶ V dopise jemu poslaném z roku 1641 hraběnka píše toto: „*Co se dotejče těch sedláků, mně se nevidí, aby se s nimi nejčky co začínat mělo, poněvadž sem je k tomu přivedla, že pomáhají na díle všichni sít; než zdá mi se, aby se přitom zanechalo, až vosejí, tos neděle, budou-ly časy, se dokoná sije... v sobotu příští jim přednesu, aby svou vodpověď dali. Uhlídám, co za vodpověď dají, potom budu vědět, jak dáleji s nimi co začít; taky jich polovice na kruntech nevostává, soou ve Vařích a ouderči, pro ty partaje se přes noc zderžují.*“ ¹³⁷ Už jsem zde upozorňoval na praktičnost paní Sylvie, kterou se snažila uplatnit především během komunikace se vzbouřenými poddanými: „*strany Kysíbelsých sedláků, já ne ně nemám co žalovat, všechno se podvolili, co ste ráčili skrze Bochovskýcho rychtáře vod nich žádat. \račte-li mezi tím sem přijet, račte učinit dobře; uhlídám vašnosti s duše ráda, neb vašnostina osoba více pomůže, než sto mých nařízení; než ráda bych věděla, račte-li přijet, abych nevodjžděla. Byla bych z gruntu duše ráda viděla, aby byl hrabě z Vrtby tudy jel, než Švanberk ho namluvil, že k němu jel, a to ne nadarmo. Divný věci*

---

¹³³ František TISCHER (ed.), *Dopisy Sylvie hrab. Černínové, rozené Caretto – Millesimovy, s chotěm jejím Heřmanem hrab. Černínem z Chudenic z let 1635-1651*, Věstník Královské české společnosti, 1908, s. 1-108, č. 13, s. 34.

¹³⁴ J. ČECHURA, *Černínové*, s. 18.

¹³⁵ F. TISCHER, *Dopisy*, 1, s. 23.

¹³⁶ J. ČECHURA, *Černínové*, s. 19.

¹³⁷ F. TISCHER, *Dopisy*, 25, s. 45-46.

*Vašnostina povídat budu; hrbě to dobře tu, kde náležeti bude, povídat, jak je u nás.*¹³⁸ Tím jsem trochu přiblížil situaci Heřmanovi třetí manželky hraběnky Sylvie.

Další zajímavé panství, které se stalo součástí Černínského dominia, bylo panství kostecké. Kostecké panství bylo v kraji boleslavském nejvýnosnější a s dvouletou přestávkou zde vládli Lobkovicové až do roku 1637.¹³⁹ V roce 1622 Marie Magdaléna, rozená Lobkovicová a provdaná za Jana Rudolfa Trčku z Lípy, prodala panství své příbuzné Polyxeně Lobkovicové, rozené z Pernštejna, která byla manželkou nejvyššího kancléře Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic. Polyxena, jakožto vdova po posledním pánu z Rožmberka Vilémovi, zdědila po něm panství Roudnici nad Labem, které se stalo základem lobkovické moci v následujících staletích.¹⁴⁰ Když byla řeč o oné dvouleté pauze, pohybujeme se mezi lety 1632, kdy kupuje kostecké panství Albrecht z Valdštejna a zařazuje ho do „šťastné země“ frýdlantské, a 1634, kdy byl Valdštejnův majetek konfiskován. Jelikož Valdštejn zaplatil ze smluvené částky 150 000 kop míš. splatil pouze 10 000 kop míš., připadlo panství zpět Polyxeně z Lobkovic. Její vládnutí na Kosti bylo velice dobré a kostecké panství vzkvétalo. To platilo až do roku 1635, kdy celý palác kvůli neopatrnosti služebnictva vyhořel.¹⁴¹ O dva roky později předala Polyxena obrovské panství svému synovi Václavu Eusebiovi z Lobkovic, který se možná zalekl oprav na kosteckém panství a celé ho ještě téhož roku hraběti Černínovi prodal.¹⁴² Cena, za kterou Černín koupil kostecké panství, byla 160 000 kop míš. Pochopitelně nezaplatil hned celou částku. Zůstal dlužen okolo 37 000 kop. míš. a asi 70 000 kop. míš. porazil si na dlužích, jimiž mu byl kníže z Lobkovic povinen.¹⁴³ Vraťme se teď na chvíli opět k hraběnce Sylvii Kateřině, jelikož právě ona stojí za opravami paláce. Zasloužila se také o to, aby hrad nebyl srovnán se zemí.¹⁴⁴

---

¹³⁸ F. TISCHER, *Dopisy*, 27, s. 47.

¹³⁹ Josef PEKAŘ, *Kniha o Kosti. Kus České historie*, Praha 1998, s. 15.

¹⁴⁰ R. ANDĚL, *Hrady*, s. 218.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 218.

¹⁴² Tamtéž, s. 218-219.

¹⁴³ J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 15.

¹⁴⁴ R. ANDĚL, *Hrady*, s. 219.

Heřman Černín však nedisponoval majetkem pouze v Čechách. V roce 1639 mu bylo postoupeno slezské panství Schmiedeberg.¹⁴⁵ V téže roce mohl Heřman pomýšlet na zřízení svěřenství (fideikomis) rodu Černínů, kterému dal Ferdinand III. své svolení.¹⁴⁶ V té době tvořil Černínský fideikomis tato panství a statky: Petrohrad, Pšovlky, Soseň, Krty, Andělskou Horu, Kysíbl, Šenov, Bochov, Přehořov, Sedčice, Milčeves, Vroutek, Nejdek, Kost, Žihle, Schmiedeberg a tři domy v Praze. První z těchto domů se nacházel v Menším Městě pražském a jednalo se o dům Rederův, zabavený Křištofu z Rederu. Heřman jej odkoupil od komory české roku 1623 za 3000 kop. míš. O dva roky později ho však postoupil priorovi Maltéžského řádu.¹⁴⁷ Druhý dům byl pravděpodobně dnešní „Dům u bílého jednorožce“ na Starém Městě pražském a třetím domem byl snad dům v Novém Městě pražském, ve Štěpánské ulici číslo popisné 644/II. Poslední z domů byl však prý pustý, a tak ho Heřman postoupil hejtmanovi Nového Města pražského Jindřichovi Libštejnskému z Kolovrat.¹⁴⁸

V roce 1644, v průběhu příprav na jeho druhou cestu do Cařihradu, obdržel Heřman diplom, jímž se mu udělovalo říšské hrabství a také titul Vysoce Urozený.¹⁴⁹ Jelikož byla první Heřmanova turecká mise velice úspěšná, dostal osmašedesátiletý Černín nabídku na další mírovou cestu. Nabídku přijal a v roce 1644 vyrazil v čele karavany do Turecka.¹⁵⁰ Na části cesty ho doprovázela jeho manželka hraběnka Sylvie Kateřina. V létě téhož roku Heřman onemocněl. Zprvu jeho zdravotní stav, vzhledem k jeho pokročilému věku, nebyl příznivý, ale Heřman se nakonec ještě před audiencí u sultána stihl uzdravit.¹⁵¹ Heřmanova schůzka se sultánem dopadla, stejně jako jeho první mezi lety 1616–1618, velice úspěšně.¹⁵²

---

¹⁴⁵ K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 364.

¹⁴⁶ F. TISCHER, *Heřman*, s. 188.

¹⁴⁷ T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 458.

¹⁴⁸ P. KRÁL, *Mezi životem*, s. 545.

¹⁴⁹ F. TISCHER, *Heřman*, s. 125.

¹⁵⁰ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 39-40.

¹⁵¹ M. HAJNÁ, *Dvě diplomatické mise*, s. 263.

¹⁵² Tamtéž, s. 264.

Po jeho návratu z druhé turecké mise byl za své služby Černín jmenován do úřadu nejvyššího zemského sudího.¹⁵³ Od téhož roku zastával Heřman rovněž úřad místodržícího v království Českém.¹⁵⁴ Během nemoci při jeho cestě do Turecka slíbil Černín vykonat pouť za uzdravení do Itálie. Konkrétně do Loreta a do Říma.¹⁵⁵ Na této cestě ho provázela jeho paní a krom Loreta a Říma navštívili také Florencii a Benátky, ze kterých si nechal dokonce přivést do Čech slavnou benátskou gondolu.¹⁵⁶ Během cestování po Itálii se chtěl Heřman setkat i se svým prasynovcem Humprechtem Janem Černínem, ten se ale ze své kavalírské cesty již ku Čechám vracel.¹⁵⁷ Po návratu z Itálie se Heřman usadil na Mělníku, odkud spravoval svá panství.¹⁵⁸

Od roku 1649 začal Heřman vykonávat ještě funkci gubernátora hlavního města Prahy a k tomu rovněž převzal úřad nejvyššího zemského sudího.¹⁵⁹ Tentýž rok koupil Heřman statky Krásný dvůr a Buškovice.¹⁶⁰ Panství Krásnodvorské získal v roce 1611 Šimon Karel Údrcký z Údrče, který k němu v roce 1615 připojil zboží Buškovické. Šimon Karel stál ale během stavovského povstání na straně proticísařské, za což mu byla zabavena polovina jeho zboží. Statek Krásný dvůr stihl Šimon ještě nesmírně zadlužit, a tak ho nabyt přední věřitel Václav Michna z Vacínova, od kterého Heřman statek odkoupil.¹⁶¹

---

¹⁵³ V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 105.

¹⁵⁴ F. TISCHER, *Heřman*, s. 189.

¹⁵⁵ M. HAJNÁ, *Dvě diplomatické mise*, s. 265.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Zdeněk KALISTA (ed.), *Korespondence*, s. 223-224. Dopis z 1.2.1648: „*J. M. pan hrabě, dá pán Bůh, příští středu odsud k Benátkům a odtud do Lorety jeti se strojí. Vzkázal mi, že by byl rád se s Tebou shledal v Římě nebo v Benátkách...já jsem mu vzkázala, že se již strojíš domů jeti.*“

¹⁵⁸ R. ANDĚL, *Hrady*, s. 307. Heřman dostal mělnické panství do zástavy v roce 1646. Zpustošený zámek byl opraven a nově vybaven. V roce 1687 pak Leopold I. prodal Mělník Heřmanu Jakubovi Černínovi z Chudenic, a tím skončilo období, kdy byl Mělník majetkem koruny.

¹⁵⁹ F. TISCHER, *Heřman*, s. 189.

¹⁶⁰ K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 364.

¹⁶¹ A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 350.

V následujícím roce, tedy v roce 1650, se Heřman stal nejvyšším komorníkem království Českého.¹⁶² Od syna Adama z Valdštejna Karla Ferdinanda odkoupil Heřman tvrz Vinoř v Praze.¹⁶³ Tentýž rok sepsal Heřman Černín svůj kšaft, kde vzpomíná na svůj život, odkazuje jmění a zabezpečuje svůj odkaz. Zakazuje také prodat Chudenice, které jsou pradávným sídlem Černínů.¹⁶⁴ Ještě před svou smrtí koupil Heřman statek Kosmonosy a v roce 1651 se stal nejvyšším hofmistrem království Českého.¹⁶⁵

Heřman Černín, velmož, který se zasloužil o vzestup Černínského rodu a jeho zařazení mezi nejprestižnější šlechtické rodiny v Čechách, zemřel 7. března roku 1651. V jeho pohřebním průvodu se odrážely jeho zásluhy vykonané pro svou vlast i pro celou říši a císaře. Odešel tak muž, který se dokázal chopit v nesnadné a zmatečné době příležitosti a změnit tak chod dějin ve svůj prospěch. Kaple svatého Zikmunda v dómu svatého Víta je místem Heřmanova posledního odpočinku.¹⁶⁶ Po jeho boku byla po své smrti v roce 1664 pohřbena jeho poslední manželka hraběnka Sylvie.¹⁶⁷ Za svého dědice si Heřman zvolil svého prasynovce Humprechta Jana Černína z Chudenic.¹⁶⁸

---

¹⁶² V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 105.

¹⁶³ František HOLEC, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VII*, Praha 1988, s. 95.

¹⁶⁴ P. KRÁL, *Mezi životem*, s. 541-559.

¹⁶⁵ V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 105.

¹⁶⁶ F. TISCHER, *Heřman*, s. 178-179.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 181.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 178.

4. Humprecht Jan Černín z Chudenic

Jak bylo již v předchozí kapitole zmíněno, dědicem černínského fideikomisu a titulu hraběcího po hraběti Heřmanu Černínovi z Chudenic se stal jeho prasynovec Humprecht Jan Černín z Chudenic. Humprecht Jan Černín se narodil 14. února roku 1628 na zámku v Radeníně.¹⁶⁹ Otcem Humprechta Jana byl synovec Heřmana a Diviše Černína Jan Černín. O tomto zástupci rodu toho nevíme mnoho. Jan vykonával úřad hejtmana Bechyňského kraje a zemřel ve věku 45 let roku 1642.¹⁷⁰ Humprecht Jan absolvoval jezuitské gymnázium u svatého Ignáce na Starém Městě pražském. Jezuitská výchova dokonale sedla k Humprechtovu charakteru a dalo by říct, že nastartovala jeho cestu ke „zrození barokního kavalíra“, kterou v pozdějších letech dovršil.¹⁷¹ V roce 1645 se Humprecht Jan spolu se svým přítelem Rudolfem Rašínem a panem Danielem Kryštofem Krásným z Palatinu, který jakožto hofmistr doprovázel oba mladé šlechtice při jejich dobrodružstvích.¹⁷² Na cestě strávil celkem tři roky, během nichž navštívil například Itálii, Německo nebo Francii, a dokonce se chtěl zúčastnit i průvodu Ferdinanda IV. Do Španěl.¹⁷³

Po návratu z kavalírské cesty, která byla pro tehdejší mladé šlechtice velice příznačná, se Humprecht rozhodl vyjet za hranice ještě jednou. Jeho cesta vedla opět na apeninský poloostrov. Humprecht se během této cesty zdržel v Benátkách, Florencii a následně i v Římě.¹⁷⁴ Ze své druhé cesty se vrátil Humprecht Jan v roce 1650. Tento rok lze označit za počáteční rok Humprechtovi dvorské kariery, jelikož v témže roce se rozhodl císař Ferdinand III., že zřídí svému synovi Leopoldovi vlastní dvůr, jehož hofmistrem byl jmenován Johann Maxmilian Lamberg. A na přímlovu svého prastrýce Heřmana se dvaadvacetiletý Humprecht

---

¹⁶⁹ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 156.

¹⁷⁰ D. KLÍMA, *Černínové*, s. 21.

¹⁷¹ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 162.

¹⁷² Tamtéž, s. 169.

¹⁷³ Tamtéž, s. 198.

¹⁷⁴ Z. HOJDA - E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 45-46.

Jan stal součástí tohoto dvora.¹⁷⁵ Jako komoří se Humprecht Jan osvědčil, a dokonce mezi Leopoldem a Humprechtem Janem vzniklo přátelství, díky kterému se šplhal mladý Černín ve dvorské politice stále výš.¹⁷⁶

Po smrti Heřmana Černína v roce 1651 zdědil kromě hraběcího titulu Humprecht Jan i nespočet statků a panství, které byly součástí Černínského fideikomisu, za jehož vznikem stál rovněž jeho prastrýc. Ovšem na zděděných statcích Humprecht Jan zprvu nehospodařil, nýbrž je pronajal na dobu tří let vdově po Heřmanovi hraběnce Sylvii.¹⁷⁷ Hrabě Humprecht Jan si byl vědom, že ač se statky po třicetileté válce zotavovaly vcelku rychle, že řídit tak rozlehlé dominium by bylo nad jeho síly. I proto v roce 1653 vydává Černínskou hospodářskou instrukci, která se týká například funkcí a pravomocí vrchního hejtmána a upřesňuje správní a provozní záležitosti. Za svého vrchního hejtmána, který měl dohlížet na všechny jeho statky, ustanovil Humprecht Jana Jiřího Strachovského ze Strachovic. Ten ale ve funkci vydržel pouhý půl rok a poté byl nahrazen Václavem Silvestrem Smrčkou z Mnichu.¹⁷⁸

V roce 1652 vstupuje Humprecht do prvního svazku manželského s italskou šlechtičnou Dianou Marií Ippoliti da Gazoldo, se kterou se seznámil během svých cest.¹⁷⁹ Co se týče Humprechtovi kariéry u dvora, byl od roku 1655 přísedícím zemského soudu.¹⁸⁰ Po smrti císaře Ferdinanda III. se objevila pro komorníky následníka trůnu arcivévody Leopolda nová příležitost jak šplhat ve dvorské hierarchii vzhůru. V této době Leopold svěřoval svým nejspolehlivějším komorníkům i složitější úkoly na poli diplomacie. Mezi takovými úkoly bylo například i jednání se saskými a kolínskými kurfiřty.¹⁸¹ Humprecht Jan se také osobně zúčastnil ve Frankfurtu nad Mohanem roku 1658 zvolení a následné korunovace jeho přítele Leopolda I.

---

¹⁷⁵ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 48.

¹⁷⁶ Jiří KUBEŠ, *Trnitá cesta Leopolda I. za říšskou korunou. Volby a korunovace ve Svaté říši římské v raném novověku*, České Budějovice 2009, s. 85.

¹⁷⁷ K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 364.

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 46.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 54.

¹⁸¹ J. KUBEŠ, *Trnitá cesta*, s. 192.

na císaře Svaté říše římské.¹⁸² Za vrchol Humprechtovy politické kariéry by se dala počítat jeho benátská mise, během které působil mezi lety 1660 až 1663 jako císařův vyslanec.¹⁸³ Humprechtův úkol spočíval v organizaci a společném postupu proti možného budoucího konfliktu mezi Habsburskou monarchií a Osmanskou říší a benátskému postoji vůči tomuto eventuálnímu konfliktu.¹⁸⁴ Na poli mezinárodní politiky se jeho mise nedá označit za příliš výraznou, ale Humprecht čas strávený v Benátkách využil po svém. Zprvu, až do dubna roku 1661, nemohl svou misi vykonávat, jelikož jej zbrzdil ceremoniální spor o přednost při jeho oficiálním přijetí u benátské republiky.¹⁸⁵ Díky jeho manželství s italskou šlechtičnou měl Humprecht v Itálii dobré zázemí. Během svého pobytu v Benátkách začal Humprecht vytvářet takzvanou Černínskou sbírku obrazů, kterou díky stykům s tamními umělci po celou dobu svého benátského působení rozšiřoval.¹⁸⁶ Tuto sbírku po ukončení svého pobytu v Benátkách převezl v roce 1664 do Prahy, kde ovšem tou dobou neměl vhodné reprezentativní prostory.¹⁸⁷ Po návratu do Čech začaly problémy v manželství Humprechta a Diany gradovat, jelikož si Diana nemohla přivyknout na české prostředí, a tak se v roce 1666 rozchází a nadále žijí odděleně.¹⁸⁸

Po ukončení své mise v Benátkách a navrácení se do vlasti se Humprecht ucházel o post nejvyššího hofmistra.¹⁸⁸ Ovšem především díky obratnější dvorské politice Humprechtových konkurentů byl postupně vytlačen ze všech významnějších pozic.¹⁸⁹

---

¹⁸² Petra VOKÁČOVÁ, *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*, Praha 2014, s. 377.

¹⁸³ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 253.

¹⁸⁴ Z. HOJDA – E. CHDĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 54.

¹⁸⁵ Zdeněk KALISTA (ed.), *Korespondence císaře*, s. 52.

¹⁸⁶ Miroslava KURUCOVÁ, *Výtvarné sběratelství v prostředí dvora Humprechta Jana Černína ve druhé polovině 17. století*, České Budějovice 2007 (= diplomová práce), s. 69.

¹⁸⁷ Tamtéž, 84.

¹⁸⁸ J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 109.

¹⁸⁹ Z. KALISTA (ed.), *Korespondence Zuzany*, s. 32.

Nakonec byl v roce 1665 jmenován do úřadu císařského rady.¹⁹⁰ Zadostiučiněním bylo Humprechtovi udělení nejvyššího habsburského řádu, a to sice Řádu zlatého rouna.¹⁹¹

Co se týče černínského dominia, tak ani za hraběte Humprechta Jana nestagnovalo jeho rozšiřování. V roce 1664 koupil tvrz, dvůr, pivovar a ves Pluhův Žďár od Václava z Eckerdorfu. Ten byl v držení Černínů do roku 1684, kdy statek prodal mladší syn Humprechta Tomáš Václavu Vojtěchu z Eckerdorfu na Brandlíně.¹⁹² Čtyři roky po zisku Pluhova Žďáru koupil Humprecht Jan od Jakuba Khuena z Belasy statek Landštejn, který po jeho smrti zdědil rovněž jeho mladší syn Tomáš, který ho v roce 1685 prodal císařskému generálovi Ferdinandu Arnoštu z Herbersteina.¹⁹³ V roce 1675 odkoupil Humprecht Jan od Aleše Ferdinanda Vratislava z Mitrovic Inářské panství.¹⁹⁴ Z původního starého zámku Inářského začal jeho předchozí majitel z přestavbou na barokní reprezentativní sídlo. Humprecht koupil panství v průběhu přestavby a jeho mladší syn Tomáš spolu se stavitelem Madernym přestavbu dokončil.¹⁹⁵

Humprecht Černín ale vyvíjel, na rozdíl od Heřmana, i svou vlastní stavební aktivitu. Jeho prvním projektem byla stavba až snově vypadajícího zámku, nesoucí jméno po svém zakladateli, Humprecht. Zámeček se nachází na kosteckém panství mezi Kostí a Sobotkou a byl vystavěn mezi lety 1667 až 1669. Stavbu projektoval italský umělec Carl Luraga.¹⁹⁶ Humprecht se syny často zámek navštěvovali a byly zde často pořádány lovy a hony.¹⁹⁷

Jakožto velký milovník a sběratel umění, vlastnil Humprecht nemalou obrazovou sbírku, kterou přivezl z Itálie a stále ji rozšiřoval. Nemovitosti, kterými ovšem v Praze disponoval, nebyly tak reprezentativní, jak by si Černín představoval, a proto se rozhodl sbírku

---

¹⁹⁰ Z. HOJDA – E. CHDĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 58.

¹⁹¹ František LOBKOWIC, *Zlaté rouno v zemích českých*, Praha 1991, s. 270.

¹⁹² Karel TRÍSKA, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku V*, Praha 1986, s. 153.

¹⁹³ Tamtéž, s. 118.

¹⁹⁴ Robert ŠIMŮNEK, *Obraz šlechtického panství v Čechách 1500-1750*, Praha 2018, s. 446.

¹⁹⁵ K. TRÍSKA, *Hrady*, s. 123.

¹⁹⁶ Ivana ČORNEJOVÁ – Jiří KAŠE – Jiří MIKULEC – Vít VLNAS, *Velké dějiny země Koruny české VIII*, Praha 2008, s. 452.

¹⁹⁷ R. ANDĚL, *Hrady*, s. 166.

vystavit v někdejším Rožmberském paláci na Hradčanech.¹⁹⁸ V roce 1666 koupil Humprecht na Hradčanech parcelu a po dohodě s italským architektem Francescem Carattim, se kterým se seznámil v Itálii, začal v roce 1667 s výstavbou reprezentativního Černínského paláce.¹⁹⁹ Humprecht se ale úplného dokončení svého projektu nedočkal a Černínský palác byl tak zcela dokončen až za jeho staršího syna Heřmana Jakuba Černína. Humprecht Jan hrabě Černín z Chudenic skonal ve věku 54 let roku 1682 na Kosmonosích. Pochován je, stejně jako jeho prastrýc Heřman, v kapli svatého Zikmunda v dómu svatého Víta. Ovšem jeho srdce je na vlastní přání uchováno v kostele kosmonoském.²⁰⁰

Jednu důležitou věc z Humprechtova života jsem záměrně vynechal, jelikož bych jí chtěl věnovat více prostoru. V roce 1678 koupil od svých zchudlých a zadlužených příbuzných z chudenické větve panství chudenické.²⁰¹ Zprvu to může působit jako banální koupě, ale v tento moment bych chtěl stručně připomenout význam Chudenic pro rodinu Černínů. Chudenice jsou místem, které Černínové označují za svou kolébku. Od nepaměti byly v držení chudenické větve rodu. Se zámkem je spojováno i několik rodových legend a nikdy nepřešel do vlastnictví jiného rodu.²⁰² Ještě za života bratrů Humprechta a Jana Černína na přelomu 16. a 17. století patřily Chudenice mezi nejvýznamnější a nejdůležitější černínskou državu. Důležitým rokem pro Chudenice byl rok 1592, kdy byly díky snaze Humprechta u císaře Rudolfa II. povýšeny na městečko. Celé znění dekretu zní takto: *My Rudolf Druhý z boží milosti volený Římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský král, arcikníže Rakouské, markrabě Moravský, Luxemburský, kníže Slezské, Lužické etc., oznamujeme listem tímto všem, že jest nás poníženež prosil statečný Humprecht Černín z Chudenic, rada naše a její Lásky paní matky naší nejmilejší, císařovny Římský, jakožto královnou České podkomoří v království Českém a hejtman hradu Pražského, věrný milý, abychom jeho ves Chudenice řečenou pro zlepšení živností jeho lidí chudých poddaných obyvatelů též vesnice za městečko vysaditi a vyzdvihnouti při tom je pečeti nížeji vypsanou, kterou by užívati, zeleným*

---

¹⁹⁸ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 59.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 61.

²⁰⁰ J. PEKAŘ, *Knihy*, s. 123.

²⁰¹ K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 365.

²⁰² A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 27.

voskem pečeti mohli, tolikéž také trhem ročním koňským a všelijaký dobytek, totiž v druhou středu v postě a dvěma jarmarky ročními, jedním v středu po Provodní neděli a druhý v tu středu po svatém Václavu, z milosti a štědrosti naší císařský jakožto král Český obdařiti a nadati ráčili. K jehožto ponížené prosbě nadepsaného Humprechta Černína z Chudenic pro dávný věrné a ustavičné služby nám i předkům našim, císařům Římským a králům Českým slavných paměti, od něho i od předkův Černínů milostivě jsouce nakloněni, protož s dobrým rozmyšlením s jeho i s naším jistým vědomím, s radou věrných našich milostí a moci tou královskou v Čechách nahoře jmenovanou jeho Humprechta Černína ves Chudenice za městečko vysaditi a vyzdvihnouti, i také je obyvatele Chudenicka nynější s budoucím erbem a pečeti, totižto s štítem červené barvy, co vše se v tom červeném štítu vidí a spatřuje, jakožto všecko vtípem a uměním malířským uprostřed listu toho jest barvami vymalováno a vysvětleno, z štědroty naší císařské darovati a toho propůjčiti isme ráčili a tímto listem naším je tím darujeme a toho propůjčujeme, i také touž ves Chudenice za městečko mocně vysazujeme a vyzdvihujeme, chtějíce tomu konečně, aby dotčený obyvatelé Chudenický, nynější i budoucí všech těch milostí a svobod užívali a užívati mohli, kteréž jiná městečka v království našem Českém buďto z práva nebo z obyčeje užívají nyní i v časech budoucích a věrných, jmenovitě: že se v něm všelijací řemeslníci, obchodníci a handlíři, kteříž by tu své dobré za užitečné bytí uznávali, osazovati a obchody, handle i řemesla svá svobodně dělali, provozovati a jich užívati mají a moci budou bez vši a všelijaké překážky.

Nicméně té pečeti od nás tak propůjčené oni obyvatelé Chudenický, osoby ouředlní, nynější i budoucí, mají a moci budou ve všelijakých potřebách obecních náležitě užívati a tou listy a jiné věci a potřeby své voskem zeleným pečeti, pokudž by a jakž by toho potřeba ukázala, tolikéž jakž se jiná města a městečka v království Českém při tom zachovávají a užívají beze všeho zmatku a všeliké odpornosti a překážky...

Dáno na hradě našem Pražském v pondělí den ochtávu s.tych Tří králů, léta běžícího tisického pětistého devadesátého druhého, království našich Římského etc., též Uherského etc. A Českého též etc.

Rudolf Druhý Anno 1592

Adamus de Nova Domo

*Regni Bohemiae cancellarius*²⁰³

---

²⁰³ Státní oblastní archiv Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec, Velkostatek Chudenice, inv.č. 102-241, sign. VAS 2A, kart. 182. Opis privilegia povýšení Chudenic na městečko.

Když se Humprechtův bratr Jan odtrhl od chudenické větve a stál u zrodu větve nedrahovické, která byla mnohem bohatší a úspěšnější, nastaly pro Chudenice nelehké časy. Po Humprechtovi se pánem na Chudenicích stal jeho syn Adam, který se ale zúčastnil stavovské rebelie, a proto mu hrozila konfiskace Chudenic. Nakonec byl ale obvinění zproštěn a roku 1622 umírá.²⁰⁴ Chudenice nakonec tedy konfiskovány nebyly, ale dopadům třicetileté války ušetřeny nebyly. Po smrti Adama Černína se Chudenic ujmul jako poručník jeho bratr a hejtman kraje plzeňského Jindřich Černín. Statek chudenický přebírá ve zdevastovaném stavu.²⁰⁵ V inventáři, porízeném téhož roku, se můžeme dočíst, že: „*ve velké síni: almara prázdná*“, „*ve velké světnici hořejší: v ní nic není ani kamen ani oken nýbrž vše vytlučeno*“. Zajímavostí je, že v Bílé komoře se nacházel majetek vdovy po Adamovi Johanky z Lokšan, který odmítla inventovati.

Tolik ke stavu zámku. Co se týká jeho okolí, rovněž zde toho mnoho nenacházíme. „*V ratejně: 15 slepic, 7 kachen, 6 hus, 4 svině starý a 2 mladý, 1 kanec, 5 krav, 1 tele, 2 volečci a 2 vepři*“, „*V maštali: 3 koně, 3, klisny a 1 hříbě*“. Co se týče dalších částí statku, tak ani ty se netěšily hojnosti, kupříkladu ovčín byl zcela pustý a prázdný. Okolní vsi byly v podobném stavu. Tvrz Věckovice byla vydrancována a vše bylo poničeno a vytlačeno.²⁰⁶

Jindřich se vypleněného statku ujal a opatrně jej spravoval. Poručenství trvalo do roku 1629, kdy nejstarší Adamův syn Děpolt dosáhl dostatečného věku a na chudenickém statku začal hospodařit on.²⁰⁷ Při příležitosti předání statku do rukou Děpolta byl následujícího roku sepsán inventář, na které lze zhodnotit hospodaření Jindřicha Černína. V pokojích na zámku najdeme, kromě stoliček a stolů, už i lóže s nebesy. Almamy disponují značným počtem šatů. I stav hospodářských zvířat se podařil Jindřichovi rozmnožit. „*85 slepic starých, 60 hus, 22 sviní a 20 prasat*“, *V maštaly hořejší: 28 krav, 2 býci, 4 telata a 11 dvou letých jalovic*“. A na rozdíl od roku 1622, v roce 1630 se v Chudenicích nachází 200 kusů ovčího dobytka. Dalším rozdílem je i přítomnost stříbrných věcí. Ať už šlo o lžičky, kterých bylo na zámku 23 nebo 4 stříbrné truhličky potažené kůží.²⁰⁸

---

²⁰⁴ A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 32-33.

²⁰⁵ S. NOVÁKOVÁ, *Příspěvek*, s. 17.

²⁰⁶ Národní archiv Praha (dále NA), Fideikomisionní spisy, inv. č. 156, sign. VII E 54, kart. 1172.

²⁰⁷ A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 33.

²⁰⁸ NA Praha, Fideikomisionní spisy, inv. č. 156, sign. VII E 54, kart. 1172.

Podle inventáře z roku 1641, tedy rok po smrti Jindřicha Černína, můžeme konstatovat, že se nijak zvlášť neliší od inventáře předchozího z roku 1630. Vybavení pokojů zůstalo více méně stejné, stav dobytka se taktéž nijak zásadně nerozchází s čísly minulými. Jediné, kde nastala změna, je stav stříbrných věcí. Kromě lžiček přibilo „24 talířů, 1 konvička, 3 konvice velké, 3 svícny a dvě slánky“.²⁰⁹

Děpolt zemřel v roce 1660, jelikož ale všichni tři jeho synové byli tou dobou nezletilí, byla jim stanovena poručnice v osobě jejich matky a vdovy po Děpoltovi Anny Mandalény Hrzanovny z Harasova. Během poručenství byla získána polovina zboží Švihovského. Když došlo na dělení majetku mezi bratry, Adam Jindřich dostal za svůj díl polovinu panství švihovského a Chudenice byly rozděleny mezi bratry Jana Heřmana a Františka Maxmiliána. František ale již v roce 1666 prodal svou chudenickou část bratru Janovi, a tak měly Chudenice po krátké pauze opět jednoho majitele. Avšak Jan nepatřil k nejlepším hospodářům a panství zadlužil takovým způsobem, že v roce 1673 bylo zemským soudem nařízeno, aby panství chudenické odhádáno bylo. Panství se mělo stát majetkem Arnošta Vojtěcha svobodnému pánovi z Račina.²¹⁰ Když se o této koupi dozvěděl Humprecht Jan, vzpomněl si na odkaz svého prastrýce Heřmana, který ve své poslední vůli zakazuje, aby Chudenice vlastnil jiný rod než Černínský, a panství kupuje za odhadní cenu necelých 32 000 kop. míš.²¹¹ Tak přešly Chudenice nedrahovické větvi a rodinné dědictví bylo zachráněno.

---

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 34.

²¹¹ S. NOVÁKOVÁ, *Příspěvek*, s. 18.

5. Heřman Jakub Černín z Chudenic

Humprecht Jan Černín z Chudenic po sobě zanechal dva syny. Starší se jmenoval Heřman Jakub a mladším byl Tomáš Zacheus. A byl to právě první jmenovaný Černín, který se stal dědicem rozsáhlého rodového majetku nedrahovické větve Černínů z Chudenic.²¹² Heřman Jakub přišel na svět dne 25. července roku 1659 a své dětství strávil po boku svého bratra, s nímž vystudoval jezuitské gymnázium na Novém Městě. Po jeho ukončení ještě absolvovali řadu šlechtických cvičení, jakými byli například šerm, počty, geometrie, italština nebo geografie, která nepatřila mezi silné stránky mladých šlechticů.²¹³

Mezi lety 1678 a 1682 podnikl, jak už u mladých šlechticů v době baroka bylo zvykem, kavalírskou cestu po Evropě. Jeho cesta byla nezvykle dlouhá a během svého putování navštívil nespočet zajímavých míst v Německu, Francii, Itálii, Španělsku a Portugalsku. Zajímavostí je, že si po celou dobu cesty vedl deník, který je velice podrobný a psaný v několika jazycích.²¹⁴

Po návratu ze svých cest po Evropě zdědil rodový fideikomis po svém otci. Heřman Jakub neváhal a ještě v témže roce přikoupil Cvrčovice s panským dvorem a vesnicemi Podolankou a Kostomlátkami za cenu 29 000 zlatých od Anny Barbory de Wallmerod.²¹⁵ Zakoupené statky pak připojil k VINOŘSKÉMU PANSTVÍ. V té době se často zdržoval ve Vídni u dvora, jelikož se zde ucházel o nejstarší dceru hraběte Jana Jiřího Jáchyma Slavaty, který tou dobou zastával úřad nejvyššího hofmistra.²¹⁶ V roce 1686 proběhla jejich svatba, ačkoliv se hraběnce do zasnub zprvu nechtělo.²¹⁷ Manželé spolu vykonali cestu po Itálii, kde navštívili

---

²¹² K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 367.

²¹³ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 66-67.

²¹⁴ P. VOKÁČOVÁ, *Příběhy*, s. 729.

²¹⁵ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 89.

²¹⁶ Tamtéž, s. 69-70.

²¹⁷ Josef HRDLIČKA (ed.), *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, České Budějovice 2003, s. 184. „Dne 29. října vyjevila se láska a náchylnost Jeho Milosti pana Heřmana staršího hraběte Černína, pána nade všecky jiné bohatého, k naší nejstarší slečně hraběcí Josephy, což ihned také podstatou takovou Jeho Milosti hraběcí Excellence oboum vzácným rodičům predneseno, že

Loreto, Řím nebo například Benátky.²¹⁸ Z tohoto manželství vzešlo celkem šest potomků, ale jak to tak bylo v této době velice časté, dospělosti se dožili pouze dva. Prvorozená dcera Marie Markéta, budoucí choť Františka Josefa Valdštejna, a její bratr a dědic Černínského dominia František Josef.²¹⁹ Marie Josefa zemřela roku 1708 a byla pohřbena v městském (Velkém) kostele v Jindřichově Hradci.²²⁰ Heřman ale nezůstal dlouho sám a hned v následujícím roce pojal za manželku Antonii Josefu Kuenburgovou, která mu porodila krátce před jeho smrtí syna Františka Antonína.²²¹

Co se týče Heřmanovy politické kariéry, ta se může jevit jako pohádková. Začala ve Vídni, kde byl od roku 1686 po dobu tří let členem říšské dvorské rady. V této funkci ho nahradil jeho mladší bratr Tomáš a poté se Heřman přesunul do své rodné země.²²² V zemských úřadech navázal Heřman Jakub na své předky Humprechta Jana i Heřmana Černína a v roce 1689 se stal nejvyšším maršálkem a zároveň zastával i post místodržícího.²²³ Na rozkvět jeho politické kariéry mělo bezpochyby vliv i přátelství jeho otce Humprechta s císařem Leopoldem I.²²⁴ Důkazem projevu loajality vůči císaři byla i jeho diplomatická mise ke dvoru polského krále Jana III. Sobienského, kde měl za úkol koordinovat protitureckou politiku obou mocností. Pro šlechtice Heřmanova postavení nebyla tato mise nijak zvlášť lukrativní nabídkou, ale přesto

---

můj milostivý consensus ihned k tomu spojití ráčili. Z strany pak Její Milosti panny slečny šla věc něco trsnatěji, neb se z počátku žádnou věcí k manželství rezervovati nechtěla, ač potom dále vážnými důvody přemožena, vůli svou vysoce urozeným rodičům odevzdala a dne 10. měsíce Novembris aneb listopadu témuž panu hraběti staršímu Černínovi veřejně s obyčejnými ceremonii a slavností se zasnoubila. Svatba pak do příštího masopustu odložena.“

²¹⁸ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 74.

²¹⁹ Tamtéž, s. 77.

²²⁰ František TEPLÝ, *Dějiny města Jindřichova Hradce I/4*, Jindřichův Hradec 1936, s. 33.

²²¹ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 79.

²²² Tamtéž.

²²³ Tamtéž, s. 80.

²²⁴ Z. KALISTA, *Mládí*, s. 268.

ji přijal.²²⁵

Jak zmiňuje v dopisech Heřmanova první manželka Marie Josefa Slavatová, Heřman Jakub se těšil nesmírnému bohatství. A ve střetu těchto okolností byl i císař Leopold I. rád, že si Heřmana drží blízko u sebe. Ten totiž panovníkovi velkoryse půjčoval nemalé částky. Mezi lety 1700–1722 měli Černínové poskytnout císaři asi 3,75 milionů zlatých.²²⁶ Černín byl na dvoře Leopolda I. uznáván jako finanční specialista, a proto byl v roce 1709 přizván do komise, která se zabývala hospodářskou politikou. V této komisi zastupoval český panský stav.²²⁷ Od roku 1700 zastával úřad nejvyššího hofmistra Království českého.²²⁸ Tuto funkci držel až do roku 1704, kdy dosáhl nejvyššího dosažitelného zemského úřadu, a to postu nejvyššího purkrabí, který zastával až do své smrti roku 1710.²²⁹

Heřman Jakub Černín zdědil rozsáhlé černínské dominium, který se rozkládalo na území hned několika krajů. I v tomto ohledu šel ve šlépějích svého otce a prastrýce a černínské državy značně rozšířil. V roce 1687 odkupuje od císaře Mělník, který měli Černínové v zástavě již od roku 1646. V roce 1694 přikoupil Heřman od Berků z Dubé ještě Mělnické Vtelno, jehož tvrz již touto dobou pravděpodobně nestála.²³⁰ Důležitým rokem pro Heřmana byl rok 1691. V tomto roce zemřel František Leopold Vilém jakožto poslední mužský potomek rodu Slavatů. Jindřichův Hradec byl od počátku určený Heřmanově manželce Marii Josefě, která však musela vykoupit podíl jejích sester: *„Když bylo skrze Nejjasnější Paní, pani Lucie Ottilie z Jindřichova Hradce, provedeno rozdělení jindřichohradeckých statků, ceněných na 1751980 rýnských florénů, na pět částí, jež jsme mimochodem připomenuli k minulému roku, rozdělení bylo provedeno tak, že jednu část tvořil sám Jindřichův Hradec s městečkem Čiměř a 50 vesnicemi, do druhé spadla Kardašova Řečice a (Červená) Lhota, do třetí panství Žirovnice a statek Stráž nad Nežárkou, do čtvrté panství Nová Bystřice a Chlumeč, do páté celé panství Telč se Strmilovicemi a Kunžakem, ležícími v Čechách. V prvních měsících tohoto roku se jednotlivý*

---

²²⁵ J. KUBEŠ, *Trnitá cesta*, s. 214.

²²⁶ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 81-82.

²²⁷ Valentin URFUS, *Císař Josef I. Nekorunovaný Habsburk na českém trůně*, Praha 2004, s. 99.

²²⁸ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 84.

²²⁹ J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 123.

²³⁰ R. ANDĚL, *Hrady*, s. 303.

dědicové ujali vlastnictví přidělených částí. A jindřichohradské panství, které si zvolil rod Nejjasnějšího a Nejvznešenějšího Pána, pana Jana Jáchyma hraběte Slavaty, kdysi guvernéra Jindřichova Hradce, bylo třeba rozdělit na tři části. Avšak Nejjasnější a Nejvznešenější Paní, paní Marie Josefa hraběnka Černínová, 4. února vykoupila penězi podíly paních sester. Když si zavázala přísahou jindřichohradecké, sama se ujala vlastnictví celé první části a správu v plném rozsahu přenesla na Nejjasnějšího a Nejvznešenějšího Pána, pana Hermanna Jakuba Sac: Rom: Imp: hraběte Černína, nejvyššího maršálka v Českém království.“²³¹ Tím se dostal Jindřichův Hradec do držení pánů Černínů z Chudenic, pro které se stal v následujících letech hlavní základnou rodu.

V roce 1698 odprodal od chudenického panství Heřman svému příbuznému Osvračín a Radonice za 30 000 zlatých.²³² V roce 1709 koupil a následně připojil Heřman ke Krásnému dvoru statky Blšany, Siřem a Malou Černoc. Tyto statky odkoupil Černín od Václava Ferdinanda Libštejnského z Kolovrat, když ke kupní ceně 85 762 zlatých přidal Heřman navrch ještě 20 000 zlatých.²³³ Ještě před svou smrtí v roce 1710 koupil od pánů z Wildenfelsu statek Chocomyšl.²³⁴

Stejně jako jeho otec i Heřman Jakub se podílel na záchraně rodinného dědictví. Panství, které mám na mysli, je panství švihovské, jehož dominantou je impozantní gotický hrad. Humprecht Černín v roce 1598 odkoupil Švihov od Švihovských z Rýzemberka a od té doby byl Švihov v držení chudenické větve rodu Černínů. Během třicetileté války se stal Švihov nejednou terčem běsnění švédských posádek a na jeho stavu se to pochopitelně projevilo.²³⁵

Když se v roce 1657 ujala poručnictví nad nezletilými potomky Jindřicha Černína Sylvie Kateřina Černínová z Millesimo, byl sepsán inventář statku. V komorách nebylo nic zajímavého: „*Ve světnici našeho pána: 1 stůl, 1 stoleček malý, 1 lože s prázdnými nebesy, 4 stoličky*“. V dalších pokojích je vybavení podobné. V některých pokojích se nacházel například: „*cínový svícen, měděný kotlík, stříbrná truhlička*“. „*Ve sklepě vedle fraucimoru: 1*

---

²³¹ F. TEPLÝ, *Dějiny*, s. 9-11.

²³² Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 90.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 367.

²³⁵ A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 20.

klobouk, 1 pár bot, ...1 karabina, 1 pár pistolí, umyvadlo cínové, konvičky cínové a flaška cínová“.²³⁶ Po třicetileté válce, která statek zcela vyčerpala, hlavní užitek Švihova byl jako hospodářské stavení. Dokazuje to i inventář z roku 1666, kdy se výbava pokojů téměř nezměnila a stav dobytka a obilí rovněž.²³⁷

Švihov dál chátral a pustnul a byl stále více zadlužený. Po smrti Františka Maxmiliána Černína v roce 1699 spravoval Švihov jeho syn Jan Václav, od kterého celé zadlužené panství švihovské koupil roku 1700 Heřman Jakub Černín a připojil tak panství švihovské k chudenickému pod nedrahovickou větev rodu Černínů z Chudenic.²³⁸

Heřman Jakub Černín zemřel náhle v roce 1710. Místem jeho posledního odpočinku se rovněž stala rodinná hrobka Černínů v kapli sv. Zikmunda v katedrále sv. Víta, kde spočinul po boku svého otce Humprechta Jana a svého prastrýce Heřmana Černína z Chudenic.²³⁹ Zanechal po sobě dva nezletilé sny, a tak byla poručenská vláda svěřena sestře staršího z bratrů Markétě a jejímu choti Františku Josefu Valdštejnovi.²⁴⁰

Ovšem během období jejich poručnictví se nehospodařilo dobře. Poručnická vláda skupovala panství na chudenicku ve velkém. V roce 1711 koupila od Adama Maxmiliána Innocence statek Srbice. Na zámku v Srbicích se před koupí v roce 1708 nacházely například „*truhličky se železy kůží potažené*“. Řada knih psaných jak česky, tak latinsky, ovšem nacházela se zde i zásoba zbraní: „*1 flinta stříbrem obita, 2 sprostý flinty, 1 pár pistolí, 1 šavle mosazí obita, 1 kord, 1 kord stříbrem vykládaný a 3 muškety*“.²⁴¹ Po připojení k chudenickému panství zámek přestal fungovat jako panské sídlo a začal pomalu pustnout.²⁴²

---

²³⁶ NA Praha, Fideikomisní spisy, inv. č. 156, sign. VII E 54, kart. 1172.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 89.

²³⁹ Tamtéž, s. 101.

²⁴⁰ J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 123.

²⁴¹ NA Praha, Fideikomisní spisy, inv. č. 71, sign. VII E 54, kart. 574.

²⁴² M. BĚLOHLÁVEK, *Hrady*, s. 316.

Další koupí poručnické vlády bylo zadlužené panství Kanice, které odkoupila v roce 1713 od Františka z Kampionu za 55 000 zlatých.²⁴³ O dva roky později koupila od stejného šlechtice statek s tvrzí Mezholezy, které v roce 1720 František Josef Černín natrvalo připojil k chudenickému panství.²⁴⁴ Celkově byly mezi lety 1712 až 1716 zakoupeny taktéž statky Dobříkov, Dlažov, Spůle, Smržovice, Slavíkovice, které byly v roce 1720 připojeny k panství chudenickému. V této době dosáhla Černínská država svého největšího rozsahu.²⁴⁵ František Josef Černín, syn Heřmana Jakuba, se ujal dědictví svého otce v roce 1718, když bylo velice zadlužené. Hospodářství se nedařilo, zámky byly zanedbávané a peněz málo.²⁴⁶ Nezkušený Černín panství stále dál zadlužoval, a tak začal pozvolný úpadek jedné z nejbohatší a nejmocnější šlechtické rodiny, pánů Černínů z Chudenic.

---

²⁴³ M. BĚLOHLÁVEK, *Hrady*, s. 127.

²⁴⁴ Tamtéž, s. 211.

²⁴⁵ K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 370.

²⁴⁶ J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 123.

6. Závěr

Cílem předkládané práce bylo shrnout historii černínského rodu a zasadit jí do celkového kontextu českých dějin. Popsal jsem vznik a vývoj rodu od rozrodu drslaviců, který jim byl společný s pány z Rýzmburka. Z nedostatku historických prací a studií jsem nemohl období středověku zkoumat nijak zvlášť podrobně, a tak se snažím alespoň nastínit vývoj rodu v tomto období.

Důležitým a zlomovým obdobím v dějinách rodu Černínů bylo bezesporu období stavovského povstání, během něhož jsem popsal tři, naprosto rozdílné, osudy třech bratrů Heřmana, Humprechta a Diviše. Každý z nich si razil během těchto krušných let svou cestu politickou i náboženskou. Zatímco Divišův život vyprchal během staroměstské exekuce v roce 1621, Humprecht, přestože byl člen direktoria, byl po přímluvě bratra omilostněn a pokračoval v kariéře na královském dvoře. Nejlépe z bratrů dopadl Heřman, který využil situace pobělohorské a koupil několika konfiskátů, tak položil základ černínského fideikomisu.

Během svého života zastával Heřman řadu vysokých úradů a neustále rozšiřoval rodinný majetek. Jelikož zemřel bezdětný, za svého nástupce si vybral bratrova vnuka Humprechta Jana. Humprecht Jan pokračoval úspěšně ve šlépějích svého prastrýce a postaral se o další expanzi držav svého rodu. Humprecht Jan bývá označován za typického barokního kavalíra. Mohla za to jeho touha po vzdělání i jeho cesty do kolébky renesance, kde během svého působení založil černínskou sbírku obrazů.

Dědicem Humprechtova jmění se stal jeho syn Heřman Jakub Černín. Tento šlechtic, který v mládí vykonal pozoruhodně dlouhou kavalírskou cestu, dosáhl během svého působení u dvora až na funkci nejvyššího purkrabího, což se do té doby žádnému jeho předchůdci nepodařilo. Po nečekané smrti Heřmana Jakuba Černína byla ustanovena poručnická vláda, jelikož oba jeho synové byli ještě nezletilí. A během této vlády dosáhla černínská majetková držba svého největšího rozmachu. Po ní nastal postupný úpadek majetku a významu rodu Černínů z Chudenic.

7. Bibliografie

Prameny nevydané:

Národní archiv Praha

Fideikomisní spisy

inv. č. 71, sign. VII E 54, kart. 574.

inv. č. 156, sign. VII E 54, kart. 1172.

Státní oblastní archiv Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec

Velkostatek Chudenice

inv.č. 102-241, sign. VAS 2A, kart. 182.

Prameny vydané:

HRDLIČKA Josef (ed.), *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, České Budějovice 2003.

KALISTA Zdeněk (ed.), *Korespondence Zuzany Černínové z Harasova a jejím synem Humprechtem Janem Černínem z Chudenic*, Praha 1941.

KALISTA Zdeněk (ed.), *Korespondence císaře Leopolda I. s Humprechtem Janem Černínem z Chudenic I*, Praha 1936.

TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavla Skály ze Zhoře Historie Česká II. Od r. 1602 do r. 1623*, Praha 1866.

TISCHER František (ed.), *Dopisy Sylvie hrab. Černínové, rozené Caretto – Millesimovy, s chotěm jejím Heřmanem hrab. Černínem z Chudenic z let 1635-1651*, Věstník Královské české společnosti, 1908, s. 1-108.

Literatura:

- ANDĚL, Rudolf, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III*, Praha 1984.
- BĚLOHLÁVEK, Miroslav, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV*, Praha 1985.
- BÍLEK, Tomáš, Václav, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I-II.*, Praha 1882-1883.
- BŮŽEK, Václav, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995.
- BŮŽEK, Václav, *Nižší šlechta v politickém systému a kultuře předbělohorských Čech*, Praha 1996.
- ČECHURA, Jaroslav, *Černínové versus Kysibelští*, Praha 2003.
- ČORNEJOVÁ, Ivana – KAŠE, Jiří – MIKULEC, Jiří – VLNAS, Vít, *Velké dějiny zemí Koruny české VIII*, Praha 2008.
- EVANS, Robert, John, Weston, *Rudolf II. a jeho svět. Myšlení a kultura ve střední Evropě 1576-1612*, Praha 1997
- HAJNÁ, Milena, *Dvě diplomatické mise Heřmana Černína z Chudenic a turecký stan*, in: Petr Pavelec – Martin Gaži – Milena Hajná (edd.), *Ve znamení Merkura. Šlechta v českých zemích v evropské diplomacii*, České Budějovice 2020, s. 256-281.
- HOJDA, Zdeněk – CHODĚJOVSKÁ, Eva, *Heřman Jakub Černín na cestě za Alpy a Pyreneje I. Kavalířská cesta českého šlechtice do německých zemí, Itálie, Francie, Španělska a Portugalska*, Praha 2014.
- HOLEC, František, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VII*, Praha 1988.
- HOŘOVSKÝ, Jan, Rosacius, *Koruna neuvadlá mučedníků Božích českých. Poprava českých pánů na Staroměstském náměstí roku 1621*, Praha 1913.
- KALISTA, Zdeněk, *Cesta po českých hradech a zámcích aneb Mezi tím, co je, a tím, co není*, Praha 1993.
- KALISTA, Zdeněk, *Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic. Zrození barokního kavalíra*, Praha 1932.

KALISTA, Zdeněk, *Diviš Černín, Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze* 37, 1929.

KLÍMA, David, *Černínové z Chudenic a jejich panská sídla, České památky* 12, 2001, s. 18-24.

KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí. Testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650, České Budějovice* 2002.

KROPÁČEK, Jiří, *Arcibiskupský palác v Praze. S historickým přehledem pražských arcibiskupů, Kostelní Vydří* 2012².

KUBEŠ, Jiří, *Trnitá cesta Leopolda I. za říšskou korunou. Volby a korunovace ve Svaté říši římské v raném novověku, České Budějovice* 2009.

KURUCOVÁ, Miroslava, *Výtvarné sběratelství v prostředí dvora Humprechta Jana Černína ve druhé polovině 17. století, České Budějovice* 2007 (= diplomová práce).

LOBKOWIC, František, *Zlaté rouno v zemích českých, Praha* 1991.

MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700), Praha* 2004.

NOVÁK, Jan, Bedřich, *Rudolf II. a jeho pád, Praha* 1935.

NOVÁKOVÁ, Stanislava, *Příspěvek k dějinám panství Chudenice*, in: Viktor Malát – Martin Froyda (edd.), *Chudenice: archeologie, dějiny, současnost, Praha* 1992, s. 17-35.

NOVOTNÝ, Václav, *České dějiny. Dílu 1. část 2. Od Břetislava I. do Přemysla I., Praha* 1913.

PALACKÝ, František, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě. Dílu 1. částka 2. Od r. 1125 do 1253, Praha* 1928.

PEKAŘ, Josef, *Kniha o Kosti. Kus České historie, Praha* 1998.

PETRÁŇ, Josef, *Staroměstská exekuce, Praha* 1985.

SEDLÁČEK, August, *Českomoravská heraldika, Praha* 1925.

SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého IX, Praha* 1893.

ŠIMŮNEK, Robert, *Obraz šlechtického panství v Čechách 1500-1750, Praha* 2018.

TEPLÝ, František, *Dějiny města Jindřichova Hradce I/4, Jindřichův Hradec* 1936.

TISCHER, František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic. Obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903.

TŘÍSKA, Karel, *Vývoj Černínské ústřední správy*, Sborník archivních prací 18, 1968, s. 363-376.

TŘÍSKA, Karel, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku V*, Praha 1986.

URFUS, Valentin, *Císař Josef I. Nekorunovaný Habsburk na českém trůně*, Praha 2004.

VOKÁČOVÁ, Petra, *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*, Praha 2014.

8. Seznam příloh

Příloha č. 1: Erb Černínů z Chudenic.

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cern%C3%ADnov%C3%A9_z_Chudenic

Příloha č. 2: Portrét Heřmana Černína.

https://cs.wikipedia.org/wiki/He%C5%99man_%C4%8Cern%C3%ADn_z_Chudenic#cite_ref-28

Příloha č. 3: Portrét Humprechta Jana Černína.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Humprecht_Jan_%C4%8Cern%C3%ADn#/media/Soubor:Humprecht_jan_cernin.jpg

Příloha č. 4: Portrét Heřmana Jakuba Černína.

https://boleslavsky.denik.cz/galerie/foto.html?mm=he_nan_jakub_ern_n_na_dvojku&back=1306359976-174-4&photo=1

Příloha č. 5: Současný pohled na jižní křídlo starého černínského zámku v Chudenicích.

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Chudenice_\(z%C3%A1mek\)#/media/Soubor:Star%C3%BD_z%C3%A1mek_Chudenice.jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Chudenice_(z%C3%A1mek)#/media/Soubor:Star%C3%BD_z%C3%A1mek_Chudenice.jpg)

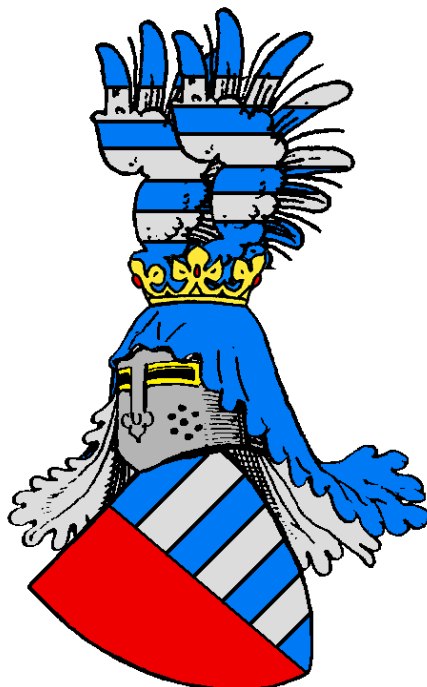
Příloha č. 6: Současný pohled na vodní hrad Švihov.

<https://www.kudyznudy.cz/aktuality/ne-tusene-krasy-hradu-svihov-odhali-o-vikendu-exk>

9. Přílohy

Příloha č. 1: Erb Černínů z Chudenic.

Příloha č. 2: Portrét Heřmana Černína.

Příloha č. 3: Portrét Humprechta Jana Černína.

Příloha č. 4: Portrét Heřmana Jakuba Černína.

Příloha č. 5: Současný pohled na jižní křídlo starého černínského zámku v Chudenicích.

Příloha č. 6: Současný pohled na vodní hrad Švihov.

